

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Kiintiöpakolaisena Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kotoutumisen tekijöitä

Moisio, Ritva

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Kiintiöpakolaisena Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kotoutumisen tekijöitä

Ritva Moisio
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2016

Ritva Moisio

Kiintiöpakolaisena Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kotoutumisen tekijöitä

Vuosi 2016 Sivumäärä 50

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää tekijöitä, jotka vaikuttavat pakolaisten kotoutumiseen ja ovat olleet merkityksellisiä kotoutumisprosessin aikana. Aineisto on koottu haastattelemalla kuutta kiintiöpakolaista, jotka olivat asuneet Suomessa useamman vuoden.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin avoimella haastattelulla ja aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Työ tehtiin yhteistyössä Hyvinkään kaupungin kanssa. Haastatellut kuusi kiintiöpakolaista olivat keskenään samaa kansalaisuutta ja asuivat haastatteluhetkellä kaikki Hyvinkäällä.

Tämän opinnäytetyön tuloksena saatiin koottua tekijöitä, jotka vaikuttavat merkittävästi kiintiöpakolaisina maahan tulleen maahanmuuttajan kotoutumiseen. Nämä tekijät jaoteltiin sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Sisäisistä tekijöistä tärkeimpiä olivat maahanmuuttajan oma asenne kotoutumiseen sekä oma asenne yhteiskunnan jäseneksi pyrkimiseen. Merkityksellisiä ulkoisia tekijöitä olivat työllistyminen sekä ympäristöstä saatu tuki.

Asiasanat: kotoutuminen, kotoutumiseen liittyvät tekijät, kiintiöpakolainen

Ritva Moisio

Some factors relating to the quota refugees and their integration process in Finland

Year	2016	Pages	50
------	------	-------	----

The purpose of the thesis was to study important factors in the integration process of refugees. In this thesis the data was gathered by interviewing six refugees who had been staying in Finland for several years.

The qualitative method was used as a research method. The data was collected by interviewing six persons. The interviewed quota refugees were all of the same nationality and all of them were living in Hyvinkää. The data was analyzed using content analysis. The main goal of this thesis was to discover some particularly important factors that contribute significantly to the integration of the refugees.

As a result of this thesis some main factors that influence the integration process were discovered. The factors were divided into internal and external ones. The most significant of the internal factors were the immigrant's own attitude towards integration and their attitude towards the aim to be a member of the society. Based on the results of this thesis the most relevant of the external factors were those dealing with the employment matters. Also the support provided from the environment they were living in was said to be meaningful.

Keywords: integration, integration factors, quota refugee

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymys	6
3	Pakolaisuus	7
	3.1 Turvapaikanhakijat ja kiintiöpakolaiset.....	8
	3.2 Pakolainen ja identiteetti	9
4	Kotoutuminen.....	10
	4.1 Monikulttuurisuus	14
	4.2 Kotoutuminen on prosessi	14
	4.3 Hyvinkään kotouttamisohjelmat v. 2007 ja 2013 - 2016	15
5	Opinnäytetyön toteutus.....	16
	5.1 Opinnäytetyön luotettavuuden, menetelmän ja eettisyyden pohdintaa	18
	5.2 Opinnäytetyön aineisto	21
	5.3 Aineiston analyysi	21
6	Opinnäytetyön tulokset	23
	6.1 Sisäiset tekijät.....	23
	6.2 Ulkoiset tekijät	27
	6.3 Tulosten pohdinta ja johtopäätökset.....	33
	Lähteet	37
	Kuviot.....	41
	Liitteet.....	42

1 Johdanto

Maailmanlaajuisesti vuonna 2015 keskimäärin 24 ihmistä joka minuutti joutui jättämään kotimaansa vainojen, konfliktien, väkivallan tai ihmisoikeusrikkomusten vuoksi ja lähtemään pakolaiseksi. Ennätysellinen 65,3 miljoonan pakolaisen rajapyykki saavutettiin vuoden 2015 lopussa (UNHCR 2016). Myös Suomeen on saapunut ennätysmäärä pakolaisia viimeisen puolentoista vuoden aikana. Suomeen saapuvista maahanmuuttajista osa on kiintiöpakolaisia. He ovat maahanmuuttajia, jotka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on luokitellut pakolaisiksi tai kansainvälisen suojelun tarpeessa oleviksi henkilöiksi, jotka sijoitetaan uudelleen toiseen maahan. Eduskunta päättää vuosittain määrän, joka kiintiöpakolaisia vastaanotetaan. Vuonna 2011 - 2013 Suomeen on otettu 750 kiintiöpakolaista joka vuosi. Vuonna 2014 ja vuonna 2015 on otettu 1050 kiintiöpakolaista. (Kotouttaminen 2016.)

Kotoutumistoimenpiteet edistävät pakolaisten kotoutumista yhteiskuntaan. Maahanmuuttajan onnistunut kotouttaminen kohentaa myös kantasuomalaisten taloudellista hyvinvointia (VATT-työryhmä 2014, 1). Lisäksi koko yhteiskunta hyötyy siitä, että uudet muuttajat kotoutuvat tänne mahdollisimman hyvin (Heikkinen 2015, 13). Hyvinkäälle saapui Aasiasta vuonna 2011 ryhmä kiintiöpakolaisia. Tässä opinnäytetyössä on selvitetty heidän kotoutumiseensa liittyviä tekijöitä. Tämän ryhmän ulkopuolelta on lisäksi haastateltu yksi kolme vuotta ja yksi 11 vuotta Hyvinkäällä asunut maahanmuuttaja, jotka ovat saapuneet samasta maasta. Työn tarkoituksena on selvittää millaiset tekijät ovat merkityksellisiä haastateltujen kiintiöpakolaisten kotoutumisessa. Hyvinkäälle oli jo aiemmin otettu samasta Aasian maasta kotoisin olevia pakolaisia. Vuonna 2011 heitä saapui neljä perhettä. Pakolaisten kotimaata ei mainita tässä opinnäytetyössä, jotta heidän henkilöllisyytensä ei paljastu. Työn teoreettinen tietopohja koostuu maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvästä kirjallisuudesta. Keskeisiä käsitteitä ovat kotoutuminen, kotoutumiseen liittyvät tekijät ja kiintiöpakolaisuus.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena selvittää kotoutumiseen liittyviä tekijöitä. Kohderyhmäni pakolaiset asuvat Hyvinkäällä ja opinnäytetyössä olen selvittänyt miten eri tavoin he ovat kokeneet kotoutumisen asuinpaikkakunnalleen. Opinnäytetyön aineisto on kerätty avoimella haastattelulla, jonka avulla selvitin pakolaisten kotoutumisen edistymistä ja siihen vaikuttaneita tekijöitä. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Yhteistyökumppanina on Hyvinkään kaupunki. Olen ollut yhteydessä Hyvinkään kotouttamistyön koordinaattoriin aiheita valitessani. Ehdotus tämän opinnäytetyön tekemiseen tuli häneltä. Haastateltavina ovat olleet kuusi kiintiöpakolaisena Hyvinkäälle saapunutta henkilöä. Neljä henkilöä on asunut Hyvinkäällä noin viisi vuotta, yksi henkilö on asunut noin kolme

vuotta ja yksi henkilö noin 11 vuotta. Tutkimuslupa työn tekemiseen on haettu ja saatu Hyvinkään kaupungilta.

Opinnäytetyössä on selvitetty kotoutumisen prosessiin liittyviä tekijöitä. Tällä opinnäytetyöllä ei ole tähdätty kohderyhmän kotoutumisen onnistumisen tai epäonnistumisen määrittelyyn, vaan on selvitetty mitkä asiat ovat olleet kotoutumisprosessin aikana merkityksellisiä kotoutumiseen liittyviä tekijöitä. Tutkimuskysymys on:

Mitkä tekijät ovat olleet merkityksellisiä kiintiöpakolaisten kotoutumisessa?

Hyvinkäälle muuttaneiden maahanmuuttajien tai pakolaisten kotoutumista on selvitetty joissakin opinnäytetyöissä, esimerkiksi kotoutumista edistävien palvelujen riittävyyden tai kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuuden näkökulmasta. Vuonna 2006 julkaistiin opinnäytetyö pakolaisten subjektiivisesta kokemuksesta kotoutumisesta sekä kotouttamisesta. Opinnäytetyö selvitti millaista vaikutusta yhden järjestön tukitoimilla on ollut heidän kotoutumisprosessissaan. Kotoutumiskoulutusta ja sen vaikutusta maahanmuuttajien kotoutumiseen on tutkinut Liisa Juuso-Silvennoinen. Hänen työnsä aiheena oli: Pohjois-Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttaja-asiakkaiden kotoutuminen ja kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuus vuosina 2008 ja 2009. Opinnäytteen tavoitteena oli saada selville, minkälaiset valmiudet maahanmuuttajat ovat saaneet kotoutumiskoulutuksessa ja koulutuksen kehittämistarpeet. Tuloksena tässä opinnäytetyössä voidaan todeta, että kotoutumiskoulutuksen sisältö on pääasiassa hyvä, mutta ei kuitenkaan riittävä, jotta maahanmuuttaja selviytyisi työelämässä tai pystyisi hakeutumaan jatko-opintoihin. Kehittämiskohteina tässä opinnäytetyössä ehdotettiin muun muassa työnhakuryhmien perustamista maahanmuuttajille, työelämälähtöisyyden lisäämistä kotoutumiskoulutukseen, koulutuksista saatujen palautteiden tehokasta mittaamista sekä monikulttuuristietouden lisäämistä työ- ja elinkeinotoimistojen asiakaspalvelussa. (Juuso-Silvennoinen 2010.) Lisäksi muita tutkimuksia tai opinnäytetöitä ei Hyvinkäälle muuttaneiden pakolaisten kotoutumisesta ole aiemmin tehty. Yleisemmin kotoutumista on sen sijaan Suomessa tutkittu paljon, muun muassa maahanmuuttajien työmarkkinoille 1990-luvulla sijoittumisen näkökulmasta (Forsander 2002). Uusimpia kotoutumisen tutkimuksia on entisestä Neuvostoliitosta Suomeen iäkkäinä muuttaneiden kotoutumisesta tehty tutkimus (Heikkinen 2015).

3 Pakolaisuus

Pakolainen määriteltiin ennen ensimmäistä maailmansotaa emigrantiksi, joka oli usein yhteiskunnan etuoikeutettuun vähemmistöön kuuluva aatelineen tai vallankumouksellinen, joka haki turvaa esimerkiksi Pariisin kahviloista. Maailmansotien prototyyppinen pakolaishahmo oli usein Euroopan etnisiin vähemmistöihin kuuluva, jota kukaan ei halunnut ottaa vastuulleen. Nykyinen pakolainen on Geneven sopimuksen määrittelemä turvapaikanhakija, joka pakenee

poliittista vainoa. (Himanen & Könönen 2010, 70 - 71.) Nykyisin pakolainen määritellään ulkomaalaiseksi, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR toteaa olevan pakolainen. Hän joutuu jättämään kotimaansa ihmisoikeusrikkomusten, sodan tai muun levottomuuden vuoksi. (Kansainvälinen pakolaissopimus 2016.)

3.1 Turvapaikanhakijat ja kiintiöpakolaiset

Yleisessä keskustelussa sekoitetaan usein käsitteinä maahanmuuttajat ja pakolaiset tai turvapaikanhakijat. Puhutaan pakolaisista, kun tarkoitetaan yleisesti maahanmuuttajia. Maahanmuuttaja on Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muussa tarkoituksessa kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla, tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010). Henkilö, jota kuvataan kansainvälistä suojelua saavaksi, on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella. Kiintiöpakolainen on vastaavasti YK:n pakolaisjärjestön eli UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö, joka on saanut maahantuloluvan Suomeen pakolaiskiintiön puitteissa. Kiintiöpakolaisen valintaprosessi on monivaiheinen. UNHCR ehdottaa kiintiöpakolaisiksi valittavia henkilöitä Suomelle ja lähettää näiden asiakirjat maahanmuuttovirastoon. Tämän jälkeen ehdotettuja henkilöitä haastatellaan lähtömaassa. Haastatteluissa selvitetään henkilön kansainvälisen suojelun tarvetta ja Suomeen kotoutumisen edellytyksiä sekä varmistetaan, ettei valinnalle ole turvallisuuteen liittyviä esteitä. Haastatteluissa selvitetään myös ulkomaalaislain mukaiset edellytykset valinnalle. Haastattelut järjestetään yleensä pakolaisleireillä tai UNHCR:n paikallistoimistoissa. Maahanmuuttovirasto toimii valintamatkojen järjestäjänä. Matkan jälkeen Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen ja myöntää valituille oleskeluluvan neljäksi vuodeksi, pakolaisaseman ja oleskelulupakortin. Näiden tietojen pohjalta kiintiöpakolaisia vastaanottavat kunnat päättävät kenelle Maahanmuuttoviraston eli Migrin valitsemista henkilöistä he antavat kuntapaikan. Pakolaisten saapumiseen liittyvät yksityiskohdat sovitaan yhteistyössä Maahanmuuttoviraston, ELY-keskuksen sekä kunnan kanssa. Pakolaiskiintiöön valittujen matkan Suomeen järjestää IOM International Organization of Migration. Pakolaisia ovat lentokentällä vastaanottamassa tulkit, SPR:n vapaaehtoiset sekä usein myös kunnan edustaja. (Pakolaisten vastaanotto 2016.)

Maahanmuuttovirasto eli Migri Suomessa käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita. Virasto aloitti toimintansa vuonna 1995 Ulkomaalaisviraston nimellä. Nimi vaihtui Maahanmuuttovirastoksi vuoden 2008 alusta. (Maahanmuuttovirasto 2015.)

Turvapaikan eli pakolaisaseman saa henkilö, joka oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella siitä syystä, että hänellä on perusteltu syy pelätä siellä vainoa. Vainon syy on oltava alkuperä, uskonto, kansallisuus, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuuluminen tai poliittinen mielipide. Lisäksi edellytetään, että henkilö on pelkonsa vuoksi haluton turvautumaan kyseisen valtion suojeluun. (Maahanmuuttovirasto 2015.) Jos turvapaikanhakijan pakolaisaseman ehdot eivät täyty, hän voi saada oleskeluluvan myös toissijaisen suojelun perusteella. Tällöin on perusteita uskoa, että hakija joutuisi pysyvässä asuinmaassaan kärsimään vakavasta haitasta. Vakavalla haitalla tarkoitetaan tässä mielivaltaista väkivaltaa, kuolemanrangaistusta tai teloitusta, kidutusta tai muuta ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua tai rangaistusta. Turvapaikkaa ei kuitenkaan myönnetä, jos hakija on tehnyt törkeän rikoksen, sota-rikoksen, rikoksen rauhaa vastaan tai YK:n tarkoituksien tai periaatteiden vastaisen teon. (Ulkomaalaislaki 301/2004.)

Turvapaikanhakijamäärät Euroopassa nousivat vuonna 2015 suuremmiksi koskaan sitten toisen maailmansodan jälkeisen ajan. EASO:n eli EU:n turvapaikka-asioiden tukiviraston tilastojen mukaan EU:n jäsenmaissa turvapaikkahakemuksia tehtiin viime vuonna 1 349 638 (Pakolaisneuvonta 2016). Maahanmuuttoviraston tilaston mukaan turvapaikanhakijoita oli 1.1.-27.12.2015 saapunut Suomeen yhteensä 32 360 henkeä. Näistä suurin ryhmä oli saapunut Irakista (63 %), yhteensä 20 451 henkeä. Toiseksi suurin kansalaisuusryhmä oli saapunut Afganistanista (16 %), yhteensä 5 182 henkeä. (Turvapaikka- ja pakolaistilastot 2016.) Syytä siihen, miksi juuri nyt turvapaikanhakijoita on liikkeellä entistä enemmän, on useita. Iranin, Afganistanin, Syyrian ja Libanonin levottomat olot ja samaan aikaan länsimaiden avustusten vähentyminen kansainvälisille avustajajärjestöille ovat vaikuttaneet hakijoiden määrän lisääntymiseen. Lisäksi pakomatkoja järjestävät salakuljettajat ovat pystyneet alentamaan pakomatkan hintoja, koska uusi reitti Turkista Kreikan saarille on lyhyt, samanaikaisesti Kreikan talouskriisi on vähentänyt muun muassa rajavalvontaa. (Yle 2015.)

3.2 Pakolainen ja identiteetti

Identiteetti käsitteenä on moniulotteinen. Tällä hetkellä, kun Suomeen tulee entistä enemmän turvapaikanhakijoita, monet kantasuomalaiset haluavat lokeroida näitä uusia ja vieraita maahan muuttavia henkilöitä ja muodostaa käsitystä heidän identiteeteistään. Tällä on hyvin paljon vaikutusta maahanmuuttajien kotoutumiseen onnistumiseen. (Opetushallitus 2016.) Samaistuminen erilaisiin yhteisöihin voi olla voimaannuttava kokemus, mutta se voi myös olla vastaavasti toisia ihmisiä poissulkevaa. Näin solidaarisuus omaa yhteisöä kohtaan voi olla alku vastakkainasettelulle erilaisen identiteetin omaavia henkilöitä kohtaan. (Sen 2009, 23 -53.) Jokainen maahanmuuttaja on yksilö ja hänelläkin voi olla monta identiteettiä, kuten minullakin. Tein listaa Amartya Senin tavoin omista ryhmistä, joihin voin katsoa itseni kuuluvaksi: suomalainen, nainen, eurooppalainen, opiskelija, joogan harrastaja, vastaanottokeskuksen

ohjaaja, heteroseksuaali, kristitty, hyvinkääläinen, entinen espoolainen, perheenäiti. Tässä vain osa kategorioista, joihin voin katsoa kuuluvani. Se, mihin ryhmään haluan milloinkin identifioitua, riippuu tilanteesta. Työskennellessäni maahanmuuttajien parissa on päämääränäni se, että voisin omalla panoksellani auttaa suomalaista yhteiskuntaa muuttumaan suvaitsevampaan suuntaan maahanmuuttajia kohtaan. Maahanmuuttajia ei ole välttämättömästi luokitella, kuten ei muitakaan ihmisryhmiä, omaan erilliseen ryhmään, joka vaatii erityiskohdelua, vaan antaa heille tukea, tilaa ja aikaa löytää yksilöinä oma paikkansa tässä yhteiskunnassa.

Merkittävä osa maailmassa tapahtuvista levottomuuksista pohjautuu yksiselitteisen kapealle näkemykselle kansan tai kansanosan samanlaisuudesta, esimerkiksi uskonnon perusteella ja samalla jätetään huomioimatta monet muut yksilön identiteetit, kuten yhteiskuntaluokka, ikä, sukupuoli, kieli, tiede, koulutus ja moraali. Tällainen yksipuolinen luokittelu luo vastakkainasettelua ihmisten ja kansojen välille. (Sen 2009, 16.)

4 Kotoutuminen

Maahanmuuttajien kotoutumista säätelee laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, joka tuli voimaan 1. syyskuuta vuonna 2011. Lain tavoitteena on tukea maahanmuuttajien kotoutumista lisäämällä heidän osallisuuttaan ja osallistumistaan yhteiskunnassa. Käsitteenä kotoutuminen tarkoittaa kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista. Viranomaiset ja muut tahot pyrkivät edistämään kotoutumista tarjoamalla erilaisia toimenpiteitä ja palveluita. Toimenpiteet ja palvelut määritellään henkilökohtaisessa kotoutumissuunnitelmassa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.) Laissa määritellään myös kotoutumisen ja kotouttamisen vaiheet. Ne muodostuvat seuraavasti: 1. perustieto kaikille, 2. ohjaus ja neuvonta, 3. alkukartoitus ja 4. kotoutumissuunnitelma (Huttunen, Campello, Rahkema, Saloranta, Grossett, Laine, Abbey, Teiss, Sinkkonen, Hallikainen, Jakupovic, Lampelto, Guibert, Pekkala, Karinen, Kallio & Vuorinen 2014, 11).

Kotoutumisen monialaiseen edistämiseen ja tukemiseen pyritään erilaisten kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen avulla. Palveluja tarjoavat viranomaiset yhteistyössä muiden tahojen kuten seurakunnan, Kansaneläkelaitoksen, työ- ja elinkeinotoimiston, paikallisen aikuiskoulutuskeskuksen, poliisilaitoksen, paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Maahanmuuttajan henkilökohtaisessa kotoutumissuunnitelmassa määritellään mitä palveluja ja toimenpiteitä hänelle tarjotaan. Kotoutumisella tarkoitetaan myös maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen. Kotouttamisella vastaavasti tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja. (Edupoli 2011.) Kotouttamishjelma on kunnan laatima ohjelma kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön

vahvistamiseksi. Ohjelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Hyvinkäällä on tämänhetkistä kotouttamista ohjaava ja käytössä oleva ohjelma vuosille 2013-2016, jota ollaan tänä vuonna päivittämässä.

Yksi tunnetuimmista kotoutumisen astetta pohtivista malleista on Berryn nelikenttämalli, jossa maahanmuuttajan kotoutumista selitetään akkulturaatiomallin kautta. Akkulturaatiolla tarkoitetaan yleensä toiseen kulttuuriin sopeutumista ja mukautumista (Liebkind 2001, 17). Berryn nelikenttämallissa lähtökohtana tarkastellaan sitä, miten maahanmuuttaja suhtautuu vieraaseen kulttuuriin suhteessa omaan kulttuuriinsa. Maahanmuuttajan saapuessa vieraaseen maahan vieras kulttuuri voi tuntua vaikealta kohdata. Muutoksen ansiosta kulttuuriset vaikutteet siirtyvät ryhmästä toiseen ja siirtymistä tapahtuu kumpaankin suuntaan. Alla näkyvässä mallia kuvaavassa taulukossa tulee esille neljä eri akkulturaation muotoa. (Berry, Kim, Minde, & Mok 1987.) Kun taulukon molempiin kysymyksiin vastataan Kyllä, maahanmuuttaja on integroitunut ja tuntee, että molempien ryhmien, valtaväestön sekä maahanmuuttajaryhmän kulttuurien säilyttäminen omassa identiteetissään on tärkeää. Hän haluaa oppia uuden kulttuurin piirteet ja myös säilyttää oman kulttuurinsa. Sulautuminen eli assimilaatio merkitsee maahanmuuttajan oman kulttuurin hylkäämistä ja tilalle omaksutaan valtaväestön kulttuuri. Eristäytynyt maahanmuuttaja toimii vastakohtaisesti kuin assimiloitunut. Tällöin puhutaan separatismita, maahanmuuttaja ihannoit vain omaa kulttuuriaan eikä pyri tekemisiin valtaväestön kanssa. Syrjäytynyt maahanmuuttaja eli marginalisoitunut maahanmuuttaja ei ole hyväksytty kummassakaan ryhmässä. Tämä on huonoin vaihtoehto kotoutumisprosessissa. Integraatiolla kokonaisuudessaan tarkoitetaan näin ollen kahta eri asiaa. Toisaalta sillä tarkoitetaan maahanmuuttajan omaa prosessia, jossa hän löytää paikkansa yhteiskunnassa ja toisaalta myös viitataan siihen kehitykseen, missä maahanmuuttaja osittain sopeutuu yhteiskuntaan ja omaksuu kulttuurin, mutta silti säilyttää oman etnisen taustansa, kuten kielen ja uskonnon. (Saukonen 2013, 65.)

		Onko tärkeä säilyttää oma identiteetti ja kulttuuri?	
		KYLLÄ	EI
Onko tärkeää ylläpitää	KYLLÄ	KOTOUTUMINEN	SULAUTUMINEN
ryhmien välisiä suhteita?	EI	ERISTÄYTYMINEN	SYRJÄYTYMINEN

Kuvio 1: Akkulturaatiostrategiat Berryn mallin mukaan (Berry 1980)

Kotoutuminen voidaan määritellä myös prosessiksi, jossa maahanmuuttajat hyväksytään yhteiskuntaan yksilöinä ja ryhminä ja jossa he voivat täysimittaisesti osallistua yhteiskunnan sosiaalisiin, poliittisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin. Prosessi on vastavuoroinen ja kaksisuuntainen. Siinä sekä uudet tulokkaat että vastaanottava yhteiskunta sopeutuvat toisiinsa luodakseen sosiaalista koheesiota. Koheesio tarkoittaa ryhmän jäsenten välistä yhteenkuuluvuutta. (Varjonen 2013, 13.)

Maahanmuuttajille pyritään antamaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä ja kotoutumista edistävästä palveluista. Maahanmuuton alkuvaiheessa panostetaan tiedottamiseen ja neuvontaan. Maahanmuuttajalle tehdään alkukartoitus. Alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan kielitaitoa, koulutus- ja työhistoriaa sekä elämäntilannetta. Kotouttamispalvelujen tarjonnan lähtökohtana on maahanmuuttajan yksilöllinen palvelutarve ja perheen tilanne. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.)

Kotoutumislain piiriin kuuluvat Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, eli ulkomaalaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt. Kotoutumislaki ei kuitenkaan koske turvapaikanhakijaa tai Suomessa viisumilla tai viisumivapaasti oleskelevaa henkilöä. Laki ei koske myöskään kaksoiskansalaisia (toinen kansalaisuus on Suomen kansalaisuus), eikä myöskään suomalaisen ja ulkomaalaisen henkilön lasta, joka on saanut Suomen kansalaisuuden. Sen sijaan lain piiriin kuuluu ulkomaalaisen vanhemman Suomessa syntynyt lapsi, joka ei ole saanut syntymässään Suomen kansalaisuutta. Laki ei kuitenkaan koske lapsen vanhempaa, jos hän on asunut pitkään Suomessa ja hänellä on Suomen kansalaisuus. (Kotoutumislaki ohjaa kotouttamista 2015.)

Kotoutumiskoulutus sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta ja muuta opetusta, joka auttaa maahanmuuttajaa työelämään ja jatkokoulutukseen pääsemiseksi. Myös muita yhteiskunnallisia valmiuksia opetetaan. Lisäksi luku- ja kirjoitustaidon opetusta järjestetään tarvittaessa. Kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena, mutta myös omaehtoista opiskelua järjestetään. Kotoutumiskoulutuksessa pyritään lisäämään maahanmuuttajan osallisuutta yhteiskunnassa. Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden avulla kotoutuminen toteutuu mahdollisimman hyvin. (Kotoutumislaki ohjaa kotouttamista 2015.)

Kotoutumiseen vaikuttavat suuresti vastaanottomaan ilmapiiri ja sen kansalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin. Suvaitsevaisuuden käsite tulee usein esiin, kun keskustellaan maahanmuutosta. Normaalisti suvaitsevaisuus käsittää ajatuksen, että asioihin suhtaudutaan avoimesti ja hyväksyvästi, asioita ei tuomita eikä suhtauduta alentuvasti. Näin ajatellen ymmärtää erilaisuuden olevan rikkautta. (Wahlström 1998, 99.) Suvaitsevaisuus sanana herättää paljon tunteita ja on sisällöltään melko epämääräinen (Suurpää 2002, 213). Suvaitsevaisuus sisältää sen näkökulman, että erilaisuutta on olemassa ja erilaisuuden hyväksyminen on osa suvaitsevaisuutta. Tähän liittyy myös omalla tavallaan suvaitsevaisen ihmisen käsitys siitä,

että hän on asettanut itsensä tärkeään asemaan, ylemmälle tasolle kuin muut, eli suvaitsemattomat. Samalla hän asettaa itsensä myös ylempään tasoon niihin ihmisiin ja kulttuureihin nähden, joita hän suvaitsee. Leena Suurpää kysyy omassa väitöskirjassaan Eilaisuuden hierarkiat, kirjoittaessaan ohuesta suvaitsevaisuudesta: ”Voisiko radikaalina retorisenä vaihtoehtona olla se, ettei tavoitteeksi muotoutuisi niinkään suvaitsevaisuuden edistäminen vaan suvaitsevaisuuden tekeminen tarpeettomaksi?”.(Suurpää 2002, 216.)

Yhdenvertaisuus käsitteenä tarkoittaa, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. (Kotouttamistyön taustaa 2015.) Vuoden 2015 alusta voimaan tulleen yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää. Ketään ei yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.) Yhdenvertaisuus on tarpeen tuoda esiin kotoutumiseen liittyvissä asioissa, koska maahanmuuttajiin usein suhtaudutaan valtaväestön taholta eri lailla kuin omiin kansalaisiin. Yhdenvertaisuus antaa pohjan sille ajattelulle, että kaikkia tulee kohdella tasapuolisesti.

Kotoutumisen tekijöitä ovat työllistyminen, kielitaito ja asenneilmapiiri vastaanottomaassa. Asenneilmapiiriä on tarkasteltu kahden vastakkaisen teorian kautta. Konfliktiteorian mukaan asenteiden jyrkkeneminen ulkomaalaisia kohtaan ja syrjintä lisääntyy mitä enemmän ryhmät joutuvat toistensa kanssa tekemisiin ja kilpailemaan samoista rajallisista resursseista. Vastakkaisen kontaktiteorian mukaan taas asenteiden katsotaan muuttuvan suopeammiksi ja syrjinnän vähemmistöjä kohtaan vähenevän, mitä enemmän ryhmät ovat toistensa kanssa tekemisissä. (Liebkind 2001, 29.) Esimerkkinä onnistuneesta kotoutumisesta työllistymisen kautta on toteutettu Närpiön kunnassa. Ruotsinkielinen kunta Närpiö on Suomen kasvihuoneviljelyn merkittävä keskus. Kunnassa on maahanmuuttoa hyödynnetty 2000-luvulla monella eri tavalla, puhutaan Närpiön mallista. Kantaväestön asenne ja suhtautuminen on vaikuttanut erittäin myönteisesti kotoutumiseen. Pienellä paikkakunnalla on omaa työvoimaa liian vähän, ja siksi maahanmuuttajien tulon on suhtauduttu positiivisesti. Närpiö oli ensimmäinen suurkaupunkialueiden ulkopuolinen kunta, joka vastaanotti pakolaisia jo vuonna 1988. Keskeistä on, että Närpiössä on ollut tarjolla maahanmuuttajille sellaista työtä, joka ei vaadi täydellistä kielitaitoa. Se seikka, että maahanmuuttajat ovat voineet työllistyä pieniin yrityksiin, on auttanut ja edistänyt myös kotoutumista välillisesti. Pienessä yrityksessä työntekijän on helpompaa luoda henkilökohtainen suhde työnantajaan ja työtovereihinsa ja samalla edistää kotoutumistaan. (Mattila & Björklund 2013, 26-38.)

4.1 Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuus on käsitteenä moniselitteinen. Normatiivisesti käsitettä pidetään tavoiteltavana asiantilana, jolloin määritelmään liittyy moninaisuuden hyväksyminen, erilaisten etnisten yhteisöjen ja kulttuuri-identiteettien tärkeyden tunnustaminen ja tasapuolisuus. Myös kritiikkiä monikulttuurisuutta kohtaan esiintyy runsaasti. Jos monikulttuurisuuspolitiikka yhteiskunnassa vahvistaa kulttuuristen erottelujen hyväksyttävyyttä, se voi samalla myös korostaa ennakkoluuloja toisia kulttuureja kohtaan ja tästä voi seurata konflikteja. Joskus myös taloudellisesti ja poliittisesti heikossa asemassa olevien ryhmien ihmisten kesken voi syntyä ristiriitoja, kuten Englannissa on käynyt työttömien pakistanilaisten ja työttömien valkoisten englantilaisten välillä. (Puuronen 2011, 255 - 258.) Voidaan sanoa, että periaatteellisella tasolla monikulttuurisuus edistää yhteiskunnan muuttumista suvaitsevammaksi. Monikulttuurisuus voidaan ymmärtää myös niin, että samaan kulttuuriin kuuluvat ihmiset käyttäytyvät aina samalla tavalla, tämä ei kuitenkaan ole todellisuutta. Vähemmistöihin kuuluvien ihmisten kaikenlainen toiminta selitetään johtuvan kulttuurista, kuten työttömyys tai rikollisuus. Tällaiset ilmiöt eivät kuitenkaan ole ensisijaisesti kulttuurisia ilmiöitä, vaan johtuvat yhteiskunnan epätasa-arvoisuudesta. (Phillips 2009, 8-9.)

4.2 Kotoutuminen on prosessi

Alkukartoitus on kartoitus, jossa arvioidaan maahanmuuttajan valmiuksia työllistymiseen, opiskeluun ja kotoutumisen onnistumiseen. Kartoituksesta vastaa kunta tai TE-toimisto. Alkukartoitus on osa alkuvaiheen palveluita, joihin kuuluvat lisäksi ohjaus ja neuvonta, perustietoa uudesta kotimaasta ja kotoutumissuunnitelma.

Kotoutuminen on prosessi, jossa maahanmuuttaja oppii tietoja, taitoja ja toimintatapoja sekä luo uusia sosiaalisia verkostoja ja pääsee osalliseksi yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa aktiivinen ja täysivaltainen jäsen ympäröivässä yhteiskunnassa. Maahanmuuttajaa tuetaan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen omaksumisessa. Hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen tuetaan ja samanaikaisesti hän tutustuu uuteen kulttuuriin. Vastaanottava yhteiskunta saa vastaavuuksista uusia vaikutteita ja monimuotoistuu. Yhteiskuntatasolla kotoutumisprosessiin vaikuttaa esimerkiksi vastaanottavan maan yhteiskunnan monikulttuurisuus- ja kotouttamispolitiikka, valtaväestön asenteet, ryhmän ominaisuudet, maahanmuuttajien inhimillinen, taloudellinen ja sosiaalinen pääoma ja myös kulttuurietäisyys lähtömaan ja vastaanottavan maan välillä. (Alitolppa-Niitamo 2010, 47.)

Yksilön kannalta kotoutumisprosessissa voidaan nähdä useita vaiheita. Konformisuusvaiheessa maahanmuuttaja suhtautuu uuteen kulttuuriin positiivisesti, kaikki siinä koetaan hyväksi ja

tavoiteltavaksi, oma kulttuuri sen sijaan koetaan pahana. Ristiriitavaihe tuo esiin eri puolia kummassakin kulttuurissa, maahanmuuttaja on tietoinen, että molemmissa kulttuureissa on hyvät ja huonot puolet. Seuraavaksi uppoutumisvaiheessa torjutaan valtayhteisön kulttuuri ja oma kulttuuri koetaan ainoaksi hyväksi kulttuuriksi. Tämä vaihe on usein hyvin raskas, se on vastareaktio konformisuusvaiheelle. Itsetutkiskeluvaihe merkitsee kriittistä suhtautumista omaan kulttuuriin. Yksilö alkaa tuntea arvetta riippumattomuuteen kulttuurinsa siteistä ja alkaa huomioida valtakulttuurin hyviä puolia. Bikulturalismi muistuttaa Berryn luokittelemaa integraation akkulturaatiovaihetta eli tässä vaiheessa maahanmuuttaja alkaa huomaamaan kummankin kulttuurin hyvät ja huonot puolet ja pystyy arvioimaan ja arvostamaan molempia. Yksilö on ylpeä omaan kulttuuriin liittyvistä juuristaan, mutta on tietoinen myös riippumattomuudestaan omasta kulttuuristaan. (Liebkind, 1994, 25 - 29.)

4.3 Hyvinkään kotouttamisohjelmat v. 2007 ja 2013 - 2016

Kunnan kotouttamisohjelman tavoitteena on varmistaa, että maahanmuuttajat voivat elää kantaväestön kanssa tasavertaisina kuntalaisina ja saavat kunnalta tarvittavat palvelut (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016). Erikseen Hyvinkään kaupungin uudessa kotouttamisohjelmassa vuosille 2013 - 2016 mainitaan muun muassa maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen. Siinä mainitaan myös kotoutumisen kaksisuuntaisuuden lisääminen eli pyritään maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutuksen edistämiseen. Alkuvaiheen ohjausta lisätään kotouttamisohjelman mukaisesti. Alkuvaiheen ohjaus tarkoittaa neuvontaa muun muassa työmahdollisuuksista ja kielikoulutuksesta. Vuonna 2012 Hyvinkäällä asui ihmisiä yhteensä 78 eri kansallisuudesta, suurimmat ryhmä tulivat Virosta, Venäjältä, Afganistanista, Kiinasta ja Thaimaasta. (Hyvinkään kaupunki 2013, 9.)

Hyvinkään kotouttamisohjelmassa v.2007 on mainittu 21 eri maahanmuuttajille suunnattua osa-aluetta tai palveluja tarjoavaa tahoja tai toimijaa. Pakolaisten ja maahanmuuttajien vastaanotto kuntaan on yksi palveluista, joka kuuluu sosiaalihuollon alaisuudessa toimivan aikuis-sosiaaliryhmän yksikön tehtäviin. Muita palveluja ovat toimeentulotuen myöntäminen, yhdyshenkilönä toimiminen, tiedottaminen ja konsultointi sekä muut tehtävät. Lisäksi palveluja maahanmuuttajille tarjoavat kunnan perhetyö, päivähoito ja esiopetus, terveydenhuoltopalvelut, vanhusten ja vammaisten palvelut, asuntopalvelut, opetuspalvelukeskuksen palvelut, kansalaisopiston palvelut (nykyisin Hyvinkään Opisto), kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palvelut, kaupunginkirjaston palvelut. Lisäksi valtion palveluita tarjoavat työvoimatoimisto, Poliisilaitos ja Kela. Muita palveluja tarjoavat lisäksi Hyvinkään-Riihimäen Aikuiskoulutuskeskus, Hyvinkään seurakunta ja Hyvinkään Vuokra-asunnot Oy. Hyvinkäällä toimii myös useita yhdistyksiä, jotka tarjoavat palveluja myös maahanmuuttajille sekä maahanmuuttajien omia yhdistyksiä, jotka auttavat ja tukevat kotoutumisvaiheessa. Myös suvaitsevaisten asenteiden edistäminen ja

puuttuminen muukalaisvihamielisiin ja rasistisiin ilmiöihin on mainittu kotouttamisohjelmassa omassa kappaleessaan. Kaupungin päivähoitossa ja esiopetuksessa on suvaitsevaisuuden lisäämiseksi vahvistettu toiset huomioon ottavia toimintatapoja ja käyttäytymismuotoja. (Hyvinkään kaupunki 2007, 5-17.)

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön aineisto on kerätty avoimella haastattelulla. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Yhteistyökumppanina on Hyvinkään kaupunki, jossa haastateltavana olevat pakolaiset asuvat. Tutkimuskysymys muotoutui vähitellen. Perusteluna tälle tutkimuskysymykselle ovat oma mielenkiinto tutkimusongelman selvittämiseen ja ymmärrys siitä, että myös yleisellä tasolla kysymyksen vastauksen löytäminen on tärkeää. Hyvä tutkimuskysymys tulisi olla informatiivinen, selkeä ja yksinkertainen (Metsämuuronen 2001, 13). Haastattelujen avulla on kerätty aineisto, jonka avulla on selvitetty kiintiöpakolaisten kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Haastattelujen kesto oli 45 - 75 minuuttia kukin.

Haastattelujen toteuttamiseksi olin yhteydessä Hyvinkään kotouttamistyön koordinaattoriin. Hän pyysi minua osallistumaan kaupungin kotouttamistyön työryhmän kokoukseen, jotta pääsisin alkuun. Suunnitelmani oli esitellä opinnäytetyöaiheeni ryhmän jäsenille. Työryhmä koontuu säännöllisesti ja seuraa Hyvinkään kotouttamisohjelman toteuttamista ja kotouttamistyön kehittämistä. Osallistuin kokoukseen syksyllä 2015. Sain arvokasta tietoa Hyvinkäällä tapahtuvasta kotouttamistyöstä sekä tutustuin työntekijöihin, jotka ovat mukana kotouttamisen eri vaiheissa. Kaupungin ja muiden kotouttamistyön yhteistyötahojen palveluista mukana olivat muun muassa aikuissosiaalityön johtava sosiaalityöntekijä, maahanmuuttajaopetuksen koordinaattori nuorisopalveluiden edustaja sekä HRAKsin ja seurakunnan edustajat. Lisäksi mukana olivat TE-toimiston edustaja ja kotouttamistyön koordinaattori. Hain tutkimusluvan Hyvinkään kaupungilta. Tutkimuslupa myönnettiin 17.3.2016. Kaupunki sitoutui myös osallistumaan pienehköllä summalla tulkkaukseen. Seuraavaksi sain kotouttamistyön koordinaattorilta erään kiintiöpakolaistryhmän henkilön yhteystiedot ja pääsin aloittamaan haastateltavien henkilöiden etsimisen. Olin yhteydessä tähän henkilöön ja sovimme tapaamisen. Tapaamisen aikana kerroin suunnittelemani opinnäytetyöstä ja kysyin suostuisiko hän haastateltavaksi. Hän lupautui ja kertoi, että selvittää omien perheenjäsentensä ja muiden samaan aikaan kiintiöpakolaisena tulleiden perheiden halukkuutta tulla haastateltavaksi. Kerroin, että opinnäytetyön suunnitelman laatiminen ja hyväksyttäminen sekä tutkimusluvan hakeminen kaupungilta vie jonkin verran aikaa, joten haastattelut tulisivat ajankohtaisiksi vasta 2016 maaliskuussa. Toteutin tämän henkilön haastattelun helmikuussa 2016, mutta valitettavasti en saanut mukaan muita haastateltavia tämän henkilön kautta. Otin yhteyttä kotouttamistyöryhmässä olleeseen maahanmuuttajaopetuksen koordinaattoriin, joka kertoi aiemmin olleensa paljon tekemisissä ko. kiintiöpakolaisten kanssa. Hänen kauttaan sain uuden mahdollisen

haastateltavan, johon otin yhteyttä. Tämä henkilö lupautui haastatteluun ja samoin yksi hänen perheenjäsenistään. Haastattelin näitä henkilöitä Luetaan yhdessä -verkoston tiloissa ja heidän viikoittaisen tapaamisensa yhteydessä. Tämän haastattelun jälkeen jäin tutustumaan muihin henkilöihin, jotka olivat paikalla. Sovin yhden henkilön kanssa uudesta haastattelusta ja samalla tapaamiskerralla haastattelin myös hänen perheenjäsentään. Otin yhteyttä sen jälkeen Hyvinkäällä toimivaan Luetaan yhdessä -verkoston toiminnan koordinoijaan saadakseni lisää tietoa mahdollisista uusista haastateltavista. Hänen kautta sainkin yhteystiedot yhdelle uudelle haastateltavalle. Kaksi haastattelua toteutettiin Luetaan yhdessä -verkoston tiloissa ja neljä haastattelua kävin tekemässä haastateltavien kotona, koska tämä oli heidän oma toiveensa. Haastattelupyynnöksiä tehdessäni mietin, miltä tilanne tuntuu niistä, joille pyynnön esitän. Ovatko he kiusaantuneita pyynnöstäni vai ovatko ehkä uteliaita tai tuntevatko ylpeyttä siitä, että juuri heitä on pyydetty opinnäytetyöhön mukaan? Yritin mielessäni myös asennoitua heidän asemaansa ja etenkin haastattelutilanteessa yritin tietoisesti pitää haastattelun keskustelunomaisena ja vältin virallisen tuntuista kyselemistä. Haastateltavaa voi motivoida esimerkiksi ajatus, siitä, että hän voi haastattelussa tuoda esiin omia mielipiteitään ja näkemyksiään tai halu kertoa omista kokemuksistaan (Eskola & Vastamäki 2015, 28 - 29). Haastateltavia kerääntyi näin yhteensä kuusi kappaletta, jonka totesin olevan riittävä määrä tähän opinnäytetyöhön. Kirjallisuudesta olen löytänyt määrän 6-8 olevan sopiva määrä, koska näin kerättyä aineisto ei työmäärältään paisu kohtuuttoman isoksi, mutta aineistossa todennäköisesti riittää runsaasti analysoitavaa (Eskola 2007, 40 - 42).

Haastattelujen pohjaksi olin valmistellut 31 kysymystä, joita käytin löyhästi pohjana haastattelulle. (Liite 1). Haastattelu alkoi kysymyksellä, jossa haastateltava sai vapaasti kertoa itsestään haluamansa taustatiedot. Useimmiten tämän kysymyksen jälkeen lähdin jatkamaan haastattelua siihen suuntaan, mihin haastateltava oli viitannut ja mistä asiasta hän oli eniten ker-tonut. Esimerkiksi, jos haastateltava alkoi kertomaan omasta ammatistaan tai työtaustastaan, jatkoimme keskustelua työn hankkimisesta Suomesta ja siihen liittyvistä asioista. Tai jos haastateltava alkoi kertomaan siitä, milloin on saapunut Suomeen ja millaisen ensivaikutelman henkilö oli saanut Suomesta maahan muuttamisen alkuvaiheessa, jatkoimme keskustelua siitä, minkälaista tukea alkuvaiheessa pakolainen sai tai olisi halunnut saada ja niin edelleen. Haastateltavat olivat valikoituneet minulle sen myötä, että he halusivat tulla haastateltaviksi. Osittain tästä syystä johtuen heillä olikin yhteinen piirre: he olivat puheliaita ja halusivat kertoa omasta taustastaan ja kokemuksistaan. Kerroin heille, että olin pyytänyt haastateltaviksi heidät, koska heidän avullaan voisin saada arvokasta tietoa, eikä opinnäytetyöni onnistuisi lainkaan ilman heiltä saatuja tietoja. Kolme haastateltavista kertoikin minulle suoraan, että he pitivät pyyntöäni arvossa ja olivat ylpeitä siitä, että heitä oli pyydetty mukaan. Kaikki haastateltavani osoittivat minulle pitävänsä kunnia-asianaan pyyntöäni saada haastatella heitä.

Haastatteluvaiheen jälkeen litteroin valmiit haastattelut sanatarkasti. Nauhoitukset onnistuivat hyvin eikä tulkintakysymyksiä puheen epäselvyyden vuoksi ollut lainkaan. Äänitin haastattelut puhelimeni sovelluksella ja sen jälkeen tallensin haastattelut puhelimestani tietokoneelleni. Litteroin sanatarkasti myös sen vuoksi, että voisin käyttää suoria lainauksia valmiissa työssä. Suorien lainausten avulla pystytään esimerkinomaisesti tuomaan esille erilaisia teki-
jöitä. Suorilla lainauksilla voidaan tuoda esiin aineiston vaihtelevuus ja poikkeamat suurista linjoista, mutta niitä ei saa esittää väärissä yhteyksissä eikä irrottaa tilanteista. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 194.)

5.1 Opinnäytetyön luotettavuuden, menetelmän ja eettisyyden pohdintaa

Tässä opinnäytetyössä on haastatteleamalla kerätty aineisto, analysoitu sitä ja pyritty sen pohjalta vastaamaan tutkimuskysymykseen. Etukäteen mietitytti kuinka helppoa tai vaikeaa on haastatella henkilöitä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi ja heidän suomen kielen taitonsa on puutteellinen. Kysymysten asettelu on tärkeässä roolissa sekä tulkkaukseen liittyvät asiat myös luotettavuutta arvioitaessa. Voidaan kysyä mitä tutkimusraporttiin tulisi kirjoittaa, jotta se olisi luotettava? Ja jatkokysymys, joka tästä juontaa on: miten minä voin ymmärtää toista? (Tuomi & Sarajärvi 2009, 68). Olen miettinyt tätä tehdessäni analyysiä, myös sen kannalta, että haastateltavien kanssa puhuin suomea, joka ei ole heidän äidinkieltensä. Haastattelussa pystyin kuitenkin keskustelemalla saada paljon sellaista uutta tietoa, jota kyselylomakkeella esimerkiksi en olisi ymmärtänyt heiltä kysyä.

Opinnäytetyössäni pidin erityisen tarkasti huolta siitä, että haastateltavat varmasti ymmärsivät miksi heitä haastatellaan ja mihin tarkoitukseen opinnäytetyön tuloksia tullaan käyttämään. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa ilmi itse tuloksissa ja opinnäytetyön aineisto hävitetään valmistumisen jälkeen. Haastateltavien profiili on tässä työssä kuvattu väljästi, jotta henkilöllisyyttä ei olisi mahdollista tunnistaa. Myöskään pakolaisten lähtömaata ei ole mainittu tästä samasta syystä. Anonymiteetti oli asia, jota pidin tärkeänä itse, mutta välttämättä haastateltavani eivät olleet siitä lainkaan niin huolissaan. Joidenkin kohdalla luulen, että he olisivat halunneetkin tulla omalla nimellään esiin.

Tutkijalle anonymiteetin säilyttäminen on selkeä etu, koska silloin voidaan tutkimuksessa käsitellä myös arkoja asioita, eikä tarvitse pelätä aiheuttavansa haastateltavalle haittaa tuodessaan ne esiin. Joskus myös henkilöllisyyden salaaminen helpottaa ihmisiä ottamaan esille seikoja, joita eivät omalla nimellään toisi. (Mäkinen 2006, 114.) Hyvään tutkimuskäytäntöön kuuluu eettisten periaatteiden noudattaminen. Nämä eettiset periaatteet jaetaan kolmeen osa-alueeseen tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimien ohjeiden mukaisesti. Osa-alueet ovat 1. Tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, 2. Vahingoittamisen välttäminen, 3. Yksityisyys ja tietosuojia. Itsemääräämisoikeuteen sisältyy tutkimukseen osallistumisen

vapaaehtoisuus. Tutkittavalle tulee myös antaa tarpeeksi tietoa kyseessä olevasta tutkimuksesta. Suostumuksen voi pyytää tutkittavalta suullisesti tai kirjallisesti. (Eilo 2016.) Olen pyrkinyt noudattamaan tätä ohjetta kertomalla kaikille haastateltaville ennen haastattelun aloittamista tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä mihin aineistoa käytetään. Sain haastateltavilta suostumuksen kirjallisena (Liite 3). Kerroin kaikille haastateltaville mahdollisimman tarkasti myös sen, että he ovat suostuneet haastatteluun vapaaehtoisesti ja myös voivat keskeyttää haastattelun milloin tahansa, jos siltä tuntuu.

Eettisten ohjeiden mukaan ”tutkittavalla on oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tahansa, mutta se ei tarkoita sitä, että hänen siihen mennessä antamaansa panosta (haastatteluja ym.) ei voitaisi enää käyttää tutkimuksessa hyväksi ”(Eilo 2016). Tutkittaville tulee antaa riittävästi tietoa ko. tutkimuksesta. Vähintään seuraavat tiedot täytyy ilmoittaa: 1. tutkijan yhteystiedot, 2. tutkimuksen aihe, 3. aineistonkeruun konkreettinen toteutustapa ja arvioitu ajankulu, 4. kerättävän aineiston käyttötarkoitus, säilytys ja jatkokäyttö ja 5. osallistumisen vapaaehtoisuus (Eilo 2016).

Jokaisen haastattelun aluksi kerroin tarkasti kaikki opinnäytetyöhöni liittyvät tiedot, omat yhteystietoni, opinnäytetyön aiheen, miten aion kerätä haastattelut ja miten aineistoa säilytetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Aion tuhota aineiston opinnäytetyön valmistumisen jälkeen ja haastateltujen henkilöllisyyttä ei paljasteta opinnäytetyössä. Painotin haastateltaville myös sitä, että opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Vahingoittamisen välttämiseen liittyy henkisten, taloudellisten ja sosiaalisten haittojen välttäminen. Henkisten haittojen välttämiseen kuuluu haastateltavien arvostava kohtelu sekä tutkittavia kunnioittava kirjoittamistapa tutkimusjulkaisuissa. Haastattelutilanteeseen voi sisältyä samankaltaista henkistä rasitusta ja tunteiden kokemista kuin siinä tilanteessa, johon haastattelutilanteessa palataan, esimerkiksi pettymystä tai surua, iloa tai turhautumista. (Eilo 2016.) Henkistä rasitusta tai kiusaantuneisuutta välttääkseni en haastattelussa kysynyt haastateltavan aiemmasta elämäntilanteesta tai pakolaiseksi johtaneista syistä niiden arkaluontoisuuden takia. Näitä asioita kuitenkin käsiteltiin haastattelutilanteissa haastateltujen omasta aloitteesta. Vuorovaikutustilanteessa haastattelussa on tärkeää tutkailla haastateltavan olemusta. Näin toimiessa vapaaehtoisuuden periaate täyttyy jokaisessa tutkimuksen vaiheessa. Jos haastateltava tuntuu kiusaantuneelta, väsyneeltä tai pelokkaalta, tutkijan tulee keskeyttää haastattelu, vaikka haastateltava ei suoranaisesti sanallisesti ilmaise kieltäytymistään (Eilo 2016).

Jos tutkimuksessa ei noudateta yksityisyyttä tai tietosuojaa koskevia eettisiä periaatteita, tutkittavalle voi koitua myös taloudellisia ja sosiaalisia haittoja. Luottamuksellisia tietoja käsitellessä tulee tutkijan olla erittäin huolellinen, jotta mitään haittaa tutkittavalle ei sitä

kautta muodostu. Tutkijan tulee myös noudattaa tutkittavien yksityisiä tietoja koskevaa vaitiolovelvollisuutta. (Eilo 2016.) Tutkimukseen julkaisuun liittyy vahingon vaara silloin, jos julkaistaan tutkimuskohdetta leimaavia tuloksia, tai tulokset esitetään arvostelevasti, asenteellisesti tai epäkunnioittavasti tai tulokset eivät perustu kattavaan aineistoon tai systemaattiseen analyysiin. ”Tutkimuksen vapaus toteutuu parhaiten, kun tutkimus suoritetaan huolellisesti ja systemaattisesti ja tulokset julkaistaan asiallisesti argumentoiden ja tasapuolisesti eri näkökulmia valaisten. ” (Eilo 2016.)

Tietosuoja on yksityisyyden suojan tärkein osa-alue. Yksityisyyden suoja kuuluu myös perustuslailla suojattuihin oikeuksiin. Tutkimuseettisesti yksityisyyden suoja on erittäin tärkeä periaate. Tätä koskevia tutkimuseettisiä periaatteita ovat tutkimusaineiston suojaaminen ja luottamuksellisuus, tutkimusaineiston säilyttäminen tai hävittäminen ja tutkimusjulkaisut. Henkilötietolaki (523/1999) määrittelee ja säättää tunnisteellisten aineistojen käsittelyä. Henkilötieto tarkoittaa ”kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi.” Tunnisteellisuuteen liittyy oleellisesti se, voiko yksittäistä henkilöä tunnistaa tiedoista helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta. Esimerkiksi jos tutkimuksessa mainitaan joku tai useampi näistä suorista eli yksilöivistä tunnistetiedoista: nimi, osoite, henkilötunnus, syntymäaika, ihmisen ääni ja kuva, tunnistaminen on melko helppoa. Epäsuorista tunnistetiedoista tunnistaminen ei ole mahdollista ilman lisätietoja, epäsuoria ovat: kotipaikkakunta ja asuinalue, koulutus, työpaikka ja perheen koostumus. Jos henkilö antaa suostumuksensa, tunnistetietoja voidaan käyttää ja kerätä periaatteena se, että ne ovat tarpeellisia tutkimuksen tekemiselle. Tutkimuksen analyysiä varten valmistetaan vain tunnisteeton aineistoversio. (Tunnisteellisuus ja anonymisointi 2016.)

Eettisten periaatteiden mukaan yksittäisen henkilön tunnistaminen laillisesti kerätystä ja käsitellystä tutkimusaineistosta ei ole vahingollista, ellei kyseistä tietoa käytetä väärin (Tunnisteellisuus ja anonymisointi 2016). Olen kuitenkin halunnut välttää mahdollista taloudellisen tai sosiaalisen vahingon muodostumista haastatelluille anonymisoimalla aineiston tarkasti niin, ettei opinnäytetyöraportista pysty tunnistamaan ketään. En ole julkaissut haastateltavien henkilöprofiileja enkä maininnut suoria tunnistetietoja. En myöskään ole maininnut epäsuorista tunnistetiedoista kuin kotipaikkakunnan ja mahdollisesti joidenkin kohdalla koulutuksen. Kaikki tunnisteelliset aineistot haastateltavista on hävitetty aineiston analyysin jälkeen, koska niiden säilyttämiselle ei ole tutkimuksellista perustetta.

Kun tutkittavien yksilöiviä henkilötietoja ei tarvita itse aineiston analyysissä ja niiden säilyttämiselle ei ole tutkimuksellista perustetta, tunnisteelliset paperiaineistot tulee hävittää ja sähköisistä aineistoista tunnisteet tulee poistaa, muuttaa tai karkeistaa. Jatkoyhteydenottoja varten säilytettävät tutkittavien tunnistetiedot suojataan ja säilytetään analysoitavasta ai-

neistosta erillään. Koska laadullisen aineiston tutkimusjulkaisu on kaikkien julkisesti luettavissa, toisin kuin tutkimusaineisto, siinä esitettävät suorat aineisto-otteet on tärkeää arvioida tunnistamisen näkökulmasta. Jos jätetään esimerkiksi epäsuoria tunnisteita julkaistavan otteen yhteyteen, ne täytyy valikoida tarkasti sekä miettiä mitä karkeistetaan ja mitä jätetään kokonaan pois, jotta yksittäinen tutkittava ei ole tunnistettavissa. (Tunnisteellisuus ja anonymisointi 2016).

5.2 Opinnäytetyön aineisto

Opinnäytetyön aineistona ovat kuuden kiintiöpakolaisen henkilöhaastattelut. Alun perin olin aikonut käyttää myös kaupungin sosiaalitoimesta saatuja haastateltujen henkilöiden asiakaskertomuksia sekä kotoutumissuunnitelmia aineistona. Olen verrannut haastateltujen henkilöiden asiakaskertomuksista ilmenneitä kaupungin toimenpiteitä viralliseen kotouttamisohjelmaan. Vertailu tapahtui niin, että luin haastateltujen henkilöiden asiakaskertomuksen ja tarkistin, löytyykö siitä mainintoja niistä toimenpiteistä, joita kotouttamisohjelmassa on määriteltä toteuttavaksi. Asiakaskertomuksissa olevat kirjaukset on tehty kolmen vuoden ajalta, joka on virallinen kotoutumisaika. Kirjaajana ovat olleet sosiaalitoimen työntekijät, joiden asiakkaina haastatellut henkilöt ovat olleet kotoutumiseen liittyvissä asioissa. Asiakaskertomukset ovat monen henkilön kohdalla hyvin lyhyitä eli niihin ei ole kirjattu kaikkia tapaamisia, yhteydenottoja tai selvityksiä, joita asiakkaan hyväksi on tehty. Näin kertoi myös kaupungin sosiaalityön työntekijä, joka luovutti tiedot minulle. Tämä aineiston osa on puutteellinen, enkä käytä tätä aineistoa mukana opinnäytetyössäni, koska se ei anna täyttä kuvaa kaikista palveluista, joita henkilöille on tarjottu. (Liite 4).

5.3 Aineiston analyysi

Aineiston analysointi on kvalitatiivista tutkimusta tehtäessä prosessin suurimpia haasteita. Tutkijan tulee tutustua aineistonsa syvällisesti ja analyysi vaatii luovuutta ja herkkyyttä. (Syrjäläinen, Eronen & Värri 2007, 8.) Itse huomasin opinnäyteprosessin edetessä, että analyysivaihe todellakin tuntui vaativalta ja haastavalta tehtävältä. Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä. Litteroitua aineistoa oli kerääntynyt yhteensä 63 sivua. Ensimmäisessä vaiheessa luin litteroidun aineiston useampaan kertaan ja tutustuminen tällä tavalla aineistoon antoi kattavan yleiskuvan. Seuraavassa vaiheessa alkoi pelkistettyjen ilmausten etsiminen. Tämän suoritin siten, että listasin alkuperäisilmauksia taulukkoon ja muodostin alkuperäisilmauksesta pelkistetyn ilmauksen. Tein myös käsitekartan pelkistetyistä ilmauksista, jotta saisin kokonaisuuden paremmin hahmotettua itselleni. Metsämuuronen mainitsee kirjassaan Laadullisen tutkimuksen perusteet, että käsitekartta on hyödyllinen apuväline sisällönanalyysin tekemisessä, koska sen avulla pystytään selkiyttämään eri osien välisiä suhteita ja olennaiset kohdat saadaan paremmin tuotua esiin (Metsämuuronen 2008, 51).

Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä voidaan kuvata karkeasti prosessissa, jossa on kolme tasoa. (Miles & Huberman 1994, 92). Ensimmäinen taso on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Tällöin hankittu aineisto eli data on litteroitu haastatteluaineisto tai muu dokumentti. Informaatio pelkistetään tiivistämällä. Tiivistämistä ohjaa tutkimuskysymys. Alkuperäisestä aineistosta kirjataan nostetut ilmaukset. Tämä voidaan tehdä niin, että litteroidusta aineistosta etsitään tutkimuskysymystä kuvaavia ilmauksia. Toinen taso prosessissa on aineiston klusterointi eli ryhmittely. Tämä voidaan tehdä pelkistettyjen ilmausten ryhmittämisellä alaluokkiin. Kolmas taso on abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa muodostetaan johtopäätökset alkuperäisinformaatiosta. Tämä tapahtuu muodostamalla saaduista alaluokista yläluokkia ja edelleen pääluokkia. Jos vaiheet listataan vaihe vaiheelta, lista muodostuu seuraavanlaisiksi: haastattelujen kuunteleminen ja aukikirjoitus sana sanalta, haastattelujen lukeminen ja sisältöön perehtyminen, pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja alleviivaaminen, pelkistettyjen ilmausten listaaminen, samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien etsiminen pelkistetyistä ilmauksista, pelkistettyjen ilmausten yhdistäminen ja alaluokkien muodostaminen, alaluokkien yhdistäminen ja yläluokkien muodostaminen niistä, yläluokkien muodostaminen ja kokoavan käsitteen muodostaminen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-113.) Pelkkä luokittelu ei tee analyysistä analyysiä, tarvitaan lisäksi tulkintaa. Lisäksi luokittelussa on hyvä käyttää jonkinlaista aineiston luokittelu- tai havaintoyksikköä. Tällöin mietitään, minkälaisia koodauksia aineistosta on syytä tehdä, eli otetaanko mukaan esimerkiksi toimintoja ja niiden kohteita, selonte-koja tai kertomisen jaksoja, verbaalisia tai ei-verbaalisia yksityiskohtia tai argumentatiivisia rakenteita (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2014, 19-21.) Tässä analyysissä mietittiin kotoutumiseen liittyviä merkityksellisiä tekijöitä, joten havaintoyksikkö muodostui tästä lähtökohdasta. Havaintoyksikkönä käytettiin siis haastateltujen henkilöiden kokemuksen merkitystä.

Pelkistetyistä ilmauksista sain kerättyä kaksikymmentäviisi alaluokkaa. (Liite 2). Näistä alaluokista kaksi kolmasosaa liittyi henkilön omiin sisäisiin tekijöihin, kuten kielitaito ja omaan asenteeseen tai omaan tilanteeseen liittyvät tekijät. Muita sisäisiä tekijöitä olivat kiitollisuus ja oma asenne saatuun apuun, omat selviytymiskeinot liittyen mielialaan, oma henkinen tilanne, liikunta, sairaudet, tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvät tekijät, osallistuminen harrastuksiin tai yhteiskunnan toimintaan, oma asenne opiskeluun, oma asenne sopeutumisen edistämiseksi, oma aktiivisuus solmia ystävyyssuhteita tai ennako-odotuksista johtuneet tekijät. Lisäksi näitä tekijöitä olivat sopeutuminen Suomen ajanlaskuun ja suhtautuminen tarjottuun apuun.

Kolmasosa alaluokista oli ulkoisia tekijöitä, kuten saatu henkinen tuki muualta, suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin, sosiaalisista kontakteista johtuvat tekijät, ympäristöstä johtuvat tekijät, samaa kansalaisuutta olevien tai perheenjäsenten apu, ulkoiset tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvät tekijät sekä yhteiskunnan tai kunnan tarjoama apu.

Alaluokkien ja yläluokkien sekä kahden pääluokan muodostaminen toteutui siten, että luin litemoitua aineistoa useampaan kertaan ja sain kokonaiskuvan haastatteluista. Ryhmittelin ensin pelkistettyjä ilmauksia taulukkoon ja yhdistin saman aiheiset samalla värillä ja määrittelin niille alaluokan. Eri värejä kertyi siis 25 ja nämä alaluokat ryhmittelin sitten seuraavaksi kahdeksaan eri yläluokkaan. Yläluokat muodostuivat seuraaviksi 1. omat henkiset ominaisuudet 2. oma fyysinen hyvinvointi 3. omat tulevaisuuden suunnitelmat 4. oma aktiivisuus 5. Ympäristön henkinen tuki 6. ympäristön sosiaalinen tuki 7. ympäristön fyysinen tuki 8. ympäristön yhteiskunnallinen tuki. Seuraavaksi jaottelin nämä yläluokat pääluokkiin, joita muodostui kaksi eli neljä ensin mainittua kuuluvat pääluokkaan Sisäinen tekijä ja neljä viimeksi mainittua ovat pääluokassa Ulkoinen tekijä. (Liite 2)

6 Opinnäytetyön tulokset

Aineistoa analysoidessani varten jaottelin kotoutumisen tekijöitä alaluokkiin, yläluokkiin ja pääluokkiin. Tuloksia tulee arvioida suhteessa tutkimuskysymykseen. Tutkimuskysymys kuului, mitkä tekijät ovat olleet merkityksellisiä kiintiöpakolaisten kotoutumisessa. Vastaus tutkimuskysymykseen tulisi mahdollisimman hyvin tulla esiin tässä luvussa. Siksi olen jaotellut tulokset kahden eri teeman alle, joka oli analyysin lopputulos eli pakolaisten kotoutumiseen vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät. Nämä tekijät ovat kuvattuna ja auki kirjoitettuna vastaus tutkimuskysymykseen.

6.1 Sisäiset tekijät

Tässä opinnäytetyössä muodostui toiseksi pääluokaksi sisäiset tekijät, jotka vaikuttavat kotoutumiseen. Tämä pääluokka eli kokoava käsite jakautui neljään yläluokkaan: 1. omat henkiset ominaisuudet 2. oma fyysinen hyvinvointi 3. omat tulevaisuuden suunnitelmat 4. oma aktiivisuus. Sisäiset tekijät nousivat tämän opinnäytetyön tuloksien valossa suuremmaksi kokonaisuudeksi kotoutumiseen vaikuttavista tekijöistä, verrattuna ulkoisiin tekijöihin. Tämä asia on hyvä tiedostaa mietittäessä kotoutumiseen liittyviä tukitoimia esimerkiksi kunnan taholta.

Ensimmäinen yläluokka eli omat henkiset ominaisuudet jakautuu kuuteen alaluokkaan. Yksi näistä on kielitaito. Tässä opinnäytetyössä kaikki haastateltavat nostivat kielitaitokysymyksen esiin joko kielteisenä tai myönteisenä seikkana. Kolmella haastatelluista oli jonkun verran englannin kielen taitoa ja he kokivat sen hyvänä asiana, kaksi henkilö mainitsi lisäksi oman perheenjäsenen englannin kielen taidon. Yksi haastateltavista koki negatiivisena asiana sen seikan, että vaikka hänellä oli jonkin verran englannin kielen taitoa, sen opiskelu koulussa oli hankalaa, koska samalla piti keskittyä opettelemaan suomea. Tämä aiheutti hyvin paljon

stressiä. Kaikki kuusi haastateltua toivat myös esiin sen, että heillä on halua ja motivaatiota opiskella suomea.

”Mä opettelen niin paljon että mä opin oikeesti ihan hyvin suomen kieli, mutta mä opin vähän, koska totta kai maahanmuuttajalle se on vaikea kieli.”

Kaikki haastateltavat kertoivat, että Suomeen muutto oli vaikuttanut positiivisesti heidän elämänsä. Viisi henkilöä sanoi suoraan, että ovat tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä, yksi kertoi, että viha-rakkaus-asette vaihtelee riippuen tilanteesta.

”... mä en oo vielä päässyt siihen tasapainoon eli joskus mä vihaan Suomea, joskus tykkään.”

Kaikki haastateltavat toivat esiin sen seikan, että Suomeen muutto oli vaikuttanut heidän elämänsä laatuun. Tämä tuli esiin nimenomaan haastateltujen asenteen kautta, heillä oli oma halu sopeutua yhteiskuntaan ja saada kotoutuminen hyvin onnistumaan. Tasapainon löytäminen kahden kulttuurin välillä on yksi avaintekijöistä integraation onnistumisessa (Schubert 2013, 64).

”Mä haluan elää koko elämä Suomessa.”

”Mutta nyt on parempi. Kaikki elämä täällä.”

Maahanmuuttajan oma henkinen tilanne on merkittävä kotoutumisen tekijä tämän opinnäytetyön mukaan. Jokainen haastateltava mainitsi oman henkisen tilanteensa vaikuttaneen eri tilanteissa kotoutumiseen. Esimerkiksi yksinäisyyden, masennuksen sekä koti-ikävä aiheuttamien ahdistuksen tunteiden vaikutus sopeutumiseen ja kotoutumiseen tulee esiin. Tutkimusten mukaan maahanmuuttajan sosiaalisen ja taloudellisen aseman heikkeneminen uudessa maassa, kielitaidon puute, ero perheenjäsenistä ja eristäytyneisyys ovat riskitekijöitä, jotka voivat johtaa stressiin ja mielenterveysongelmiin ja henkisen hyvinvoinnin heikkenemiseen (Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002, 42).

”Mä olin aika masentunut aika kauheesti. Just se eka vuosi lukiossa oli vaikein, mulla ei ollu kavereita.”

Omia työkaluja henkisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä löytyi ainakin yhdeltä haastateltavista. Ystävien kanssa yhdessä tekeminen oli hänen keinonsa ylläpitää henkistä hyvinvointia ja välttää alakuloisuutta.

H: ” Onko sulla koskaan, ootko huomaanu että olis huono mieli, että masentaa?

T: Joskus tulee.

H: Miten sä pääset siitä sitten pois?

T: Minä pois kotoa, minä kauppaan, minä kävelee ja soittaa toinen xx:ilainen (samaa kansallisuutta oleva): tule minun kanssa kirpputori, kauppa. Tämä auttaa.”

Kotoutumiseen vaikuttavana tekijänä maahanmuuttajan oma asenne saatuun apuun on myös merkittävä. Kaikki haastateltavat toivat esiin omaa kiitollisuuttaan siitä asiasta, että olivat saaneet apua ja voivat jatkaa elämäänsä täällä Suomessa. Haastateltavilla oli myös kokemusta olemisesta maahanmuuttajana muualla kuin Suomessa.

”Mä tosi tyytyväinen mun elämään Suomessa, enemmän kuin kotimaassa tai X:ssa (lähtömaassa). Koska Suomessa mä olen OLEN, mutta X:ssa mä en ole OLEN! Mitä mä sanoin? Ymmärrätkö?”... Koska X:ssa minä EN voi mennä yliopistoon, X:ssa minä EN voi mennä matkustaa...minä EN voi mennä ostaa oma koti, minä EN voi ostaa mitään oma auto...”

”Mä tiedän että ilman apua, mulla ei olisi asiat nyt näin (hyvin).”

”...he (muut samasta maasta tulleet perheet) voivat auttaa ja kiitos paljon heille, kun he auttoi niin paljon meitä kaikissa asioissa.”

Maahanmuuttajan oma asenne yleisesti elämään sekä arjen toimintojen suunnitteluun tai toteuttamiseen oli yksi tekijöistä, joka tuli kaikkien haastateltavien kertomuksessa esiin kotoutumista edistävänä tekijänä. Motivaatio ja oma asenne vaikuttavat kotoutumisprosessiin myös aiempien tutkimusten mukaan. Kotoutuminen edistyy sitä hitaammin, mitä enemmän maahanmuuttajalla on motivaatioon negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi kielitaito-ongelmat, ulkopuolisuuden tunne, ilmasto, työttömyys, yksinolo kotona (Pietilä 2010, 155 - 159). Haastateltavat, jotka olivat motivoituneita elämään Suomessa, myös tunsivat saaneensa elämänsä hyvin hallintaan ja tunsivat tyytyväisyyttä elämäänsä.

”Minä haluan töihin.”

”Mä haluan elää koko elämä Suomessa.”

”Minä tulen Suomeen, sama kuin suomalaiset, minä haluan kehittää Suomea.”

Yksi haastatelluista mainitsi, että ei enää laske vuosia oman kotimaansa ajanlaskun mukaan, vaan on sisäistänyt Suomessa käytettävän ajanlaskun niin, ettei edes muista kotimaansa ajanlaskun vuotta.

”Vuosi xxxx jotain..., eri vuosi kuin täällä. Minä ymmärrän suomen vuosi, mutta en ymmärrä muu. Aina minä sanon ei ei, älä kysy. Minä elän täällä.”

Omat tulevaisuuden suunnitelmat voivat ankkuroida maahanmuuttajan haaveilemaan Suomessa oleskelun olevan pysyvää ja auttaa kotoutumisessa.

”Meillä on niin paljon suunnitelmia täällä Suomessa.”

”Mä yritän nyt löytää työpaikka. Ja ehkä myöhemmin mä perustan oma firma.”

Myös kariutuneet tulevaisuuden suunnitelmat vaikuttavat kotoutumiseen. Ennen Suomeen muuttoa maahanmuuttajalla on voinut olla suunnitelmia, joita ei voi Suomessa toteuttaa. Tällainen tilanne aiheuttaa ahdistusta ja vastarintaa.

”Jos asuisin xx:ssa (lähtömaassani), musta melko varmasti tulisi lääkäri.

H: Eli sä haluaisit kouluttautuu lääkäriksi?

T: Kyllä ja samalla mulla oli tää englannin kielen intohimo. Että jos lääkäriksi ei tulisi niin sitten varmaan tulkiksi tai jotain englannin kielen tutkijaksi.

Mutta kun mä muutin tänne (Suomeen), mun piti ensin keskittyä vaan suomen kieleen.”

Kaikki kuusi haastateltua mainitsivat omat harrastukset merkittäväksi tekijäksi omalle sopeutumiselleen suomalaiseen yhteiskuntaan. Oma aktiivisuus on tärkeässä roolissa. Haastateltavat kertoivat harrastavansa muun muassa koripalloa, luonnossa kävelemistä tai lukemista.

Yksi haastatelluista korosti omaa erilaisuuttaan omiensa joukossa, hän piti itseään suomalaisempana, siitä syystä että osallistui erilaisiin harrastuksiin. Hän piti harrastamista suomalaisten ihmisten ominaisuutena. Yksi haastatelluista kertoi, että esimerkiksi suomalaisten lenkkeilyharrastus ei hänen omassa maassaan olisi lainkaan sopivaa. Hän koki, että tämä harrastus toi hänen elämäänsä paljon hyvää ja sai hänet tuntemaan, että oli samanlainen kuin suomalaiset, koska se oli hänelle mieluisaa tekemistä.

”Ei, kotimaassa ei ole. (Lenkkeily) Jos sinä vaikka nopeasti kävele, kaikki nauraa.”

Fyysinen hyvinvointi oli näillä kuudella haastateltavalla useimmiten kotoutumista hidastava tekijä. Yhdellä haastatelluista oli alkanut Suomen ilmastosta johtuva krooninen sairaus, joka vaikeutti elämää. Toisella oli muuten paljon perussairauksia, jotka vaikeuttivat kurseille ja työelämän osallistumista. Kolme haastatelluista mainitsi, että fyysisestä kunnosta ylläpitäminen auttaa arjessa selviytymisessä ja näin myös kotoutumisessa.

6.2 Ulkoiset tekijät

Ulkoiset tekijät vaikuttavat kotoutumiseen merkittävästi. Opinnäytetyön haastatteluissa viitattiin seuraaviin kahdeksaan ulkoiseen tekijään: muualta saatu henkinen tuki, ympäristöstä johtuvat tekijät, yhteiskunnan tai kunnan tarjoama apu, sosiaalisista kontakteista johtuvat tekijät, kantaväestön suhtautuminen maahanmuuttajiin, samaa kansalaisuutta olevien tai perheenjäsenten apu, tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvät ulkoiset tekijät, erilaisesta kulttuurista tai uusista tavoista johtuvat tekijät. Ulkoiset tekijät koottiin neljään yläluokkaan, jotka ovat ympäristön henkinen tuki, ympäristön sosiaalinen tuki, ympäristön fyysinen tuki sekä ympäristön yhteiskunnallinen tuki.

Ympäristöstä johtuviin tekijöihin voidaan laskea työ ja työllistyminen. Maahanmuuttajalle työ on usein luontevin tapa päästä osalliseksi suomalaiseen yhteiskuntaan ja elämäntapaan. Myös suomalaisille työ mahdollistaa monenlaisia arjen ja hyvinvoinnin osa-alueita, työn kautta voidaan luoda sosiaalisia verkostoja, se luo pohjaa elämönhallintaan ja omanarvontunteen vahvistamiseen sekä yhteisön arvostukseen liittyviin tekijöihin (Alitolppa-Niitamo 2005, 39 -31). Työllistymiseen vaaditaan resursseja, joita ovat muun muassa kielitaito, ammattitaito, kulttuurinen kompetenssi ja sosiaaliset kyvyt sekä yhteiskunnan verkostojen hallinta (Forsander & Ekholm 2001, 64). Kaikki haastateltavani totesivat työn hankkimisesta yleisesti, että se tuntuu Suomessa hankalalta suuren yleisen työttömyyden johdosta. Kukaan haastatelluista ei maininnut, että olisi joutunut syrjityksi työnhaussa maahanmuuttotaustansa takia. Kaikki haastateltavat uskoivat, että työ auttaa heitä parempaan elämään ja sopeutumiseen uudessa ympäristössä ja näin oli myös tapahtunut niiden kohdalla, jotka olivat jo aiemmin työllistyneet.

”Olen työtön. Ja mä olen hakenut monta kertaa työpaikkaa, mutta vielä en ole onnistunut.”

”Tulevaisuudessa minä haluan hän (mies) löytyä työpaikka. Ja minäkin menee töihin, parempi kuin työharjoittelu.”

Kaikki haastatellut henkilöt olivat sitä mielestä, että ympäristöstä saatu henkinen tuki auttaa kotoutumisen onnistumiseen. Henkistä tukea ja kannustusta ovat haastatelluille antaneet esimerkiksi opettaja tai suomalaiset ystävät.” *Joo on. Opettaja X, ja toinen ystävä on Y hän on suomalainen.*

H: ”Joo. Onko he auttanut sua?

T: On.

H: Millä lailla?

T: Hän soittaa ja yksi päivä minä ja minun tyttäreni illalla me tavataan. Yksi on sellainen me vaan puhutaan. Y on sellainen läheinen, hän saattaa jopa käydä meidän juhlissa, ei voi sanoa että ne tukee meitä, he tukee, mitä se on: ”tunteellisesti”?

H: voi sanoa henkisesti?

T: Joo, henkisesti tukee.”

”Se työnantaja sanoi mulle , se oli niin kiltti mulle. Ja joskus kun me puhuttiin yhdessä sitten, sitten hän huomasi että mulla on aika paljon potentiaalia. Niin sitten hän ”pakotti” mun käymään koululla. Ja siitä mä sain idean, että ehkä mä suoritan lukion.”

Maahan muuttaneiden vertaisryhmissä voidaan kotouttamista edistää monella tavalla. Harrastusmahdollisuuksien lisäksi ryhmät antavat monelle paikan, jossa voi tavata samanlaisia asioita kokeneita ihmisiä ja rentoutua. Ryhmissä järjestetään mahdollisuus saada suomalaisesta yhteiskunnasta tietoa ja samalla osallistuja voi tuntea kuuluvansa yhteisöön, jossa kaikilla on samoja iloja ja haasteita. Ryhmä tukee maahanmuuttajan hyvinvointia tarjoamalla sosiaalista tukea, kannustusta ja huolenpitoa sekä uusia, luotettavia ihmissuhteita. (Alitolppa-Niitamo, Kerkkänen, Lee, Novitsky, Säävälä & Zandkarimi 2014, 4-6.) Maahanmuuttajille on Hyvinkäällä tarjolla erilaisia ryhmiä, joissa voi harrastaa ja samalla saada vertaistukea. Tämän vertaistuen arvoa kaikki haastatelluista pitivät suurena.

H: ”Onko toi ryhmä että kokoonnutaan, tällöinen naisten ryhmä, sun mielestä hyvä?

T: Kyllä.

H: Mitä hyvää siinä on?

T: Minun mielestä on hyvä koska suomalainen siellä, afganistanilainen siellä, kosovolainen kaikki puhuu yhdessä jos ikävä omaan maahan. Vähän tämä kaksi tuntia auttaa, kaikki pois päästä, hyvä...”

Kotoutumisen edistymiseen vaikuttavat maahanmuuttajan omat kyvyt ja asenteet, mutta myös ympäristöstä tuleva tuki pitää olla oikein kohdennettua. Toisaalta tukea pitää antaa, mutta toisaalta auttaja ei saa tehdä liikaa asioita henkilön puolesta, jotka hän pystyisi tekemään itse. Maahanmuuttaja voidaan vastuuttaa ottamaan aktiivinen ote omiin arjen asioihinsa ja näin edistetään kotoutumista.

”Hän sanoi (perhetyöntekijä): Minä tiedän sinä osaat, ei tarvitse minun hoitaa asioitasi...”

”Hän puhui mulle ja sanoi, minä tiedän sinä pärjät itse!”

Ympäristö itsessään on kotoutumiseen vaikuttava tekijä. Luonto ja sääolosuhteet voivat olla hyvin poikkeavat verrattuna maahanmuuttajan omaan kotimaahan. Tästä voi tulla ongelmia varsinkin alussa.

H:”... No mites tää sää?

T: Se on tosi vaikeeta. Mietin, kuuden kuukauden aikana kesällä mä vaan mietin että kaikki menee hyvin ja Suomi on ihana maa, kaikki positiiviset ajatukset päässä. Mutta heti kun talvi tulee, mietin että mitä mä teen täällä?”

”Suomessa on aina pimeä. Mutta mun mies sanoi, että ei ole aina pimeä. Puoli vuotta on pimeä ja puoli vuotta on valoisaa. Mutta kesä on lyhyt, mutta ei ole aina pimeää. Kun mä tulen Suomeen 20.10, se on talvi, silloin on pimeä. Mä odottaa kaksi kuukautta, koko päivä on pimeä, mä kysyin koska pimeä loppuu.”

Suomessa ympäristön olosuhteet elämiseen ovat hyvät verrattuna niihin maihin, joista pakolaiset ovat joutuneet lähtemään. Haastattelemini henkilöiden mukaan Hyvinkää on tuntunut masentavalta juuri erilaisuuden vuoksi ja siksi että ihmisiä on vähän ja elämä tuntuu liiankin verkkaiselta. Jokainen haastatelluista mainitsi Hyvinkään olevan kuitenkin hyvä paikka asua, luonto on lähellä ja kaupunki on rauhallinen.

”Hyvinkää on hyvä paikka, rauhallinen...hyvä ja miksi minä en muuta, koska täällä on paljon suomalainen, minä tutustua...”

”Minä tykkään Hyvinkäällä, tosi hyvä kaupunki, rauhallinen ja tosi hyviä ihmisiä.”

Kaupungin ja yhteiskunnan tarjoama apu tuli esille kaikilla haastatelluilla jossain määrin. Kaksi haastatelluista kertoi, että he eivät olleet tyytyväisiä kaupungin alussa järjestämin tukitoimiin, tukea ei ollut heidän mielestään riittävästi. Haastattelussa tuli kuitenkin ilmi, että

aiemmin muuttaneet, samaa kansalaisuutta olevat perheet olivat auttaneet heitä alussa paljon käytännön asioissa ja tämä apu oli järjestynyt niin, että kaupungin sosiaalitoimisto oli pyytänyt perheitä auttamaan uusia tulokkaita. Maahanmuuttajat pitivät kuitenkin tätä apua itsestään selvänä, eivätkä huomioineet, että se oli myös kaupungin organisoimaa. Neljä haastateltavaa mainitsi, että kaupungin työntekijöiden apu oli ollut tärkeää.

”Alussa sosiaalityöntekijät auttoivat meitä.”

Useimmilla haastateltavistani sosiaalisista kontakteista kotoutumiseen saatava tuki on merkittävä. Haastateltavieni henkilöiden mukaan erilaisten kontaktien avulla voi päästä osalliseksi yhteiskuntaan, yksinäisyys lievittyy, suomen kielen taito paranee suomalaisten kontaktien myötä ja yleinen hyvinvointi paranee.

”Mulla on niin paljon ystäviä. Joskus me tapaamme kahvilla tai käydään yhdessä kaupassa.”

”Hän katsoo ja ajattelee: Ahaa, tämä maahanmuuttaja ei ole kotona vain, he haluavat tehdä töitä!” Sen jälkeen hän tosi hyvä, aina hymyilee.”

Haastateltavien mukaan suomalaisten suhtautuminen heihin on myös hyvin merkittävä kotoutumisen tekijä. Neljä kuudesta haastatellusta mainitsi, että suomalaisten taholta saatu negatiivinen palaute on vaikuttanut heidän elämäänsä kielteisesti.

”...kolmas päivä hän tuli parvekkeelle ja huusi mulle: Jos pysäytät auton sinne, mä soitan poliisin! Hän puhui ja huusi, mä en ymmärtänyt mitä hän sanoi. Ja koko mun kehoni värähteli. Ja se kesti ehkä muutama viikko, kun mä muistin että mitä hän puhui mun kanssa, mun kehoni värähteli. Ja miksi hän puhui mun kanssa?...”

”Suomalainen nainen, hän puhuu tosi huonosti... en unohda sitä!... Hän ei kuuntele mitä mä sanon, hän tulee mun eteen. Ja mä tulen kotiin ja mä olen tosi vihainen, mä sanoin, että mä en voi jatkaa tätä, koska suomalainen puhui tosi huono... Mä ajattelen olenko koira vai olen ihminen, mitä minä olen! Voisit puhua niin kuin ihmiset, puhua hyvin!”

”Oliko hän vihainen?”

T: Joo oli.

H: Miksi?

T: Koska minä olen maahanmuuttaja, toinen koska minä olen muslimi. Mä tiedän jotku suomalainen, muslimin kanssa ei voi puhua.”

”Yksi mies huono, hän aina, hänellä on koira, koiralle sanoo: mene tyttöjen perään. Ne pelkää. Sitten itkee. Hän pimpottaa ovea meille: miksi te tulitte Suomeen? Hän häiritsee.”

Hyvä palaute ja positiivinen suhtautuminen ovat haastateltavien mukaan vaikuttaneet heidän elämäänsä ja kotoutumiseen positiivisesti. Yksi haastateltava mainitsi, että tutustuminen suomalaisiin on lisännyt luottamusta heidän välillään sekä lisännyt sopeutumista ympäristöön.

”Nyt kun mä tunnen ne, niin tuntee mulle kokonaan, että millainen mä olen, millainen ihminen mä olen ja nyt heillä on niin hyvä kontakti mun kanssa, nyt he luottaa mulle kaikki...”

”Mutta vähitellen, kun mä näin hänet portailla, mä tervehdin häntä. Ja nyt on aina kun me nähtiin portailla, me tervehdimme.”

Ulkoisista tekijöistä kaikki haastatellut pitivät merkittävänä kotoutumisen edistäjänä oman perheen tukea tai samaa kansalaisuutta olevien henkilöiden tukea. Useimmiten mainittiin samaa kansalaisuutta olevien tuki ja auttaminen yhtenä tärkeimmistä tekijänä omassa kotoutumisessa.

”...oliko aiemmin tulleita sinun maasi kansalaisia?

T: Oli paljon, he tulivat meidän kotiin ja sanoivat tervetuloa. Ja kaikki ostaa, astiat, joku osti kattilat, toinen osti jotain.

H: Niin he auttoivat teitä?

T: Niin sitten minä asuin Suomessa, tulee uusi, me menemme yhdessä kaikki hänen kotiin. Ja näyttää hänelle, hänen kanssa menemme kaikki paikat, näyttää kauppa, kirpputori, mistä sinä haluat mennä...

H: Joo, kyllä kyllä.

T: Me autamme toisia.”

Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että erilainen kulttuuri on tekijä, joka vaikuttaa haastateltavien kotoutumiseen. Haastateltavat mainitsivat, että uudet tavat ja esimerkiksi ruoka voi olla hyvin erilaista. Useimmat haastateltavistani olivat analysoineet erilaisia tapoja, joita ovat omaksuneet suomalaisilta ja Suomessa asuessaan. Tärkeää kotoutumisessa haastateltavien mukaan tuntui olevan se, että he saavat vapaasti valita ne oman kulttuurinsa tavat, joita

he noudattavat ja avoimin mielin liittävätkin ja hyväksyvät myös uusia tapoja arkeensa valtaväestön esimerkin mukaisesti. Kun suomalaista elämäntapaa yhdistää oman kulttuurinsa elämäntapaan, ympäristön muutos ei silloin tarkoita muutosta kaikilla elämänalueilla. Näin arjesta saa luotua uuden, mutta silti tutun ja omanlaisen. (Heikkinen 2012, 11.)

”Me syömme aamuisin, me syömme joka aamu puuro. Se on suomalainen ruoka.”

”Nyt meidän ruoka on vähän vaihtunut, koska me ei syödä paljon öljyä, suolaa, paistettua ruokaa. Me syömme paljon perunaa.”

”En niin paljon tykkää suomalaisesta kulttuurista.”

Erilaisuus tulee esiin myös tavassa ilmaista itseään ja esiintyä ja olla muiden ihmisten joukossa.

”Me xx-ilaiset ollaan tosi hymyileviä ja me tykätään tanssia paljon, puhutaan paljon, tosi erilainen kuin suomalaiset.”

”Täällä Suomessa on vähän vaikeeta, kun pitää olla hiljaa yhdeksän jälkeen ja viikonloput. Juu ja se, että täällä ihmiset tuskin käy, vierailee muiden kylissä, kavereiden kylissä. Esim X:ssa (lähtömaassa), kun me asuttiin siellä, oli ihan mahdotonta, jos yhtenä päivänä kukaan ei koputtaisi asunnon oveen. Ja ne ei edes sano etukäteen, että me tullaan teille, vaan tulee ihan suoraan koputtamaan oveen että ”tadaa, täällä on vieraita”!. Mutta täällä pitäis sanoa etukäteen ja sovitaan ajat. Aluksi se oli tosi masentavaa meille, mutta nyt ollaan totuttu siihen.”

Monet haastateltavani pitivät outona ja erilaisena sitä, että suomalaiset noudattavat aina sääntöjä ja myös pitävät tarkasti kiinni aikatauluista. Suomalaisia he pitivät rehellisinä ja luotettavina. Näitä samoja seikkoja on kerrottu muun muassa maahanmuuttajaisille tarkoitettuna Naisten Koulun kokemuksista kirjoitetussa kirjassa (Viren, Telkki & Voutilainen 2011, 21-28).

”Suomalaiset on hyvin rehellisiä toisia kohtaan ja ne ei usein valehtele. Eli jos mä valehtelen jollekin suomalaiselle, niin hän uskoo niin helposti. Juu, luotettavia ja rehellisiä. Se on just mun mielestä hyvä juttu, minkä mäkin olen

omaksunut. Eli mä oon aina ollu rehellinen, mutta sitte kun mä tulin tänne musta tuli vielä rehellisempi.”

”Minun maan kansalaiset on aika kaksnaamaisia ihmisiä. Se kuuluu meidän kulttuuriin.”

”Meillä se joka tulee täsmällinen ja tekee kaikki säännöt oikein, kaikki sanoo että tämä on tyhmä, hän on tyhmä ihminen: ”mennään, miksi sinä odottaa, mennään...!”

H: Aaa. Joo, se on aika lailla erilainen kulttuuri.

T: Mutta Suomessa on hyvä!”

Ulkoisista tekijöistä tärkeimmät tämän opinnäytetyön valossa ovat ympäristöstä saatu tuki, kuten oman perheen tuki tai samaa kansalaisuutta olevien henkilöiden tuki sekä työllistyminen.

6.3 Tulosten pohdinta ja johtopäätökset

Olen tässä opinnäytetyössä pyrkinyt löytämään kiintiöpakolaisten kotoutumiseen liittyviä olennaisia tekijöitä. Olen pohtinut tulosten perusteella mitkä asiat näillä haastatelluilla henkilöillä ovat olleet merkityksellisiä ja auttaneet kotoutumisessa. Jos mietitään sitä, ovatko haastateltavat tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä, haastattelutilanteessa kaikki sanoivat olevansa tällä hetkellä tyytyväisiä. He kertoivat kokeneensa monenlaisia ongelmia Suomessa asumisensa aikana, mutta monet tekijöistä, joita sain tulokseksi tässä opinnäytetyössä, ovat olleet merkityksellisiä kotoutumisen kannalta. Tällä hetkellä Suomessa tuhannet turvapaikanhakijat odottavat päätöstä oleskeluluvastaan. He ovat erilaisessa tilanteessa verrattuna näihin kuuteen henkilöön, joita haastattelin, koska asuvat odotusajan vastaanottokeskuksessa ja oleminen Suomessa ja kotoutumisprosessi alkaa eri lähtökohdista näiden kiintiöpakolaisten kanssa.

Tällä hetkellä yhteiskunnassamme mietitään kotoutumiseen liittyviä asioita monella taholla. Suomeen on tänä ja viime vuonna saapunut ennätysmäärä pakolaisia ja sitä kautta uusia oleskeluluvan saaneita maahanmuuttajia on saapunut kuntiin. Olen miettinyt tämän opinnäytetyön prosessin aikana paljon sitä, voisiko tämä opinnäytetyö ja siitä saatavat tulokset olla avuksi kotouttamisen helpottamiseksi yleisesti. Olen pohtinut paljon sitä, onko näin pienen haastattelujoukon kokemuksissa sellaista, mitä voisi yleistää ja näin saada uutta tietoa kotouttamisesta. Luin Pertti Alasuutarin Laadullinen tutkimus 2.0 - kirjaa ja löysin hänen pelkistettyä viisauttaan, varsinkin kappaleessa ”Yleistäminen”. Siinä hän tuo esille, miten laadullis-

seen tutkimukseen liitetty vaatimus siitä, että tutkimustulokset täytyisi voida yleistää johonkin perusjoukkoon, on turha. Yleistettävyyttä liittyy siihen, että tutkimustulos tulisi päteä muussakin tapauksessa kuin vain tutkimuksen kohteena olleessa. Alasuutarin mielestä näin ei kuitenkaan laadullisessa tutkimuksessa välttämättä tarvitse olla, vaan yksittäisen tutkittavan tapahtuman voidaan olettaa olevan ainutkertainen ja tutkijan tehtävänä on selittää tämä tapahtuma sellaisella abstraktiotasolla, että selitys pätee näin ollen myös yleisemmällä tasolla. (Alasuutari 2014, 231 - 250.) Maahanmuuttajat eivät myöskään ole yhtenäinen, heterogeeninen ryhmä. Jokainen maahan tulija on yksilö ja hänen kokemuksensa muutosta ja kotiutumisesta on yksilöllinen (Talvi 2014, 8). Vastauksena tutkimuskysymykseen olen saanut jaoteltua merkityksellisiä tekijöitä pääluokkiin, jota ovat omat henkiset ominaisuudet, oma fyysinen hyvinvointi, omat tulevaisuuden suunnitelmat, oma aktiivisuus. Nämä edellä mainitut ovat sisäisiä merkityksellisiä tekijöitä ja ulkoisia ovat vastaavasti ympäristön henkinen tuki, ympäristön sosiaalinen tuki, ympäristön fyysinen tuki ja ympäristön yhteiskunnallinen tuki.

Haastatteluaineistojen lisäksi olen verrannut haastateltujen henkilöiden asiakaskertomuksista ja kotoutumissuunnitelmista löytyviä tietoja kaupungin kotouttamisohjelmassa mainittuihin palveluihin. Asiakaskertomuksista löytyvät tiedot kolmen vuoden kotoutumisajalta. Vertaamani tiedot asiakaskertomuksista ja kotoutumissuunnitelmista täydentävät opinnäytetyöni tuloksissa sitä osaa, joka koskee kotoutumisen ulkoisia tekijöitä, mutta eivät kuulu varsinaiseen aineistoon. Asiakaskertomuksissa mainitut toimenpiteet ovat kotoutumisohjelman mukaisia. Asiakaskertomusten kirjaukset ovat mainintoja erilaisista kotoutumisen tukemiseen tähtäävistä toimenpiteistä. Kotoutumissuunnitelmissa, joita sain luettavaksi kaupungin sosiaalitoimesta, mainitaan hyvin lyhyesti työvoimapoliittiset toimenpiteet. Toimenpide voi olla esimerkiksi valmentava työvoimakoulutus. Tämä kotoutumissuunnitelman teko on tutkimuksissa todettu jäävän monelle maahanmuuttajalle vieraaksi, koska maahanmuuttajalle ei selitetä asiakaskäynnin syytä. Kyseessä voi olla yksi tai kaksi tapaamista, jossa tulkin välityksellä kerrotaan asia yksipuolisesti, mutta syvällisempää keskustelua suunnitelmasta ei käydy. (Suokon-autio 2008, 74.)

Valtaväestön keskuudessa voidaan maahanmuuttoon liittää uhkakuvia, jotka ovat yhteydessä kielteisiin asenteisiin maahanmuuttajia ja pakolaisia kohtaan (Jaakkola 2009, 77). Tässä opinnäytetyössä tuli esiin kotoutumiseen vaikuttavana tekijänä myös kantaväestön suhtautumisen vaikutus. Negatiivinen suhtautuminen voi haitata kotoutumisen edistymistä.

Kiintiöpakolaisen kotoutumista voidaan edistää tämän opinnäytetyön tulosten valossa tuke- malla maahanmuuttajaa hänen omassa ympäristössään. Maahanmuuttajan täytyy olla yhteydessä viranomaisiin ja pystyä täyttämään erilaisia hakemuksia ja ymmärtämään saatuja päätöksiä vireillä olleesta asiasta, jotta hän pystyisi hyödyntämään kaikkia suomalaisen yhteiskunnan tarjoamia etuja. Esimerkiksi TE-toimistosta voidaan lähettää kirje maahanmuuttajalle

koskien opiskelupaikkaa ja kirjeessä pyydetään vahvistamaan osallistuminen. Jos kirjeessä pyydettyä vahvistusta ei tehdä, sen vuoksi että kirjeen sisältöä ei ole ymmärretty, opiskelupaikkaa jää saamatta. TE-toimisto ei tarkista, miksi maahanmuuttaja ei ole ottanut yhteyttä, eikä sieltä myönnetä opiskelupaikkaa jälkikäteen, jos ilmoittautumisaika on mennyt umpeen. Tällaisissa tapauksissa kotoutumistoimenpiteet ovat tärkeässä asemassa ja niitä tarjoo useimmiten kunnan sosiaalitoimisto.

Maahanmuutto voi olla parantamassa sekä muuttajien että kantaväestön taloudellista hyvinvointia, ehtona on, että maahanmuuttajien kotouttaminen onnistuu ja heidät saadaan integroitua yhteiskuntaan ja erityisesti työelämään. Lopputulokseen vaikuttavat myös tehdyt poliittiset ratkaisut. (VATT-työryhmä 2014, 1.) Maahanmuuton vaikutuksia mietittäessä on hyvä pitää mielessä, että vaikutukset voivat edistää myös kantaväestön hyvinvointia.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla mielenkiintoista tehdä vastaava opinnäytetyö kotoutumisen tekijöistä vastaanottokeskuksen kautta Suomeen pakolaisena tulleesta ryhmästä. Voidaan olettaa, että vastaanottokeskuksessa vietetty aika vaikuttaa kotoutumisprosessiin. Voidaan myös kysyä milloin kotoutuminen on onnistunut? Esimerkiksi hyvä henkinen ja fyysinen terveys, yleinen tyytyväisyys, hyvä itsetunto, pätevä työsuoritus ja hyvät arvosanat ovat merkkejä onnistuneesta kotoutumisesta (Ward 1996, 124 - 247). Jos näitä päämääriä pidetään pyrkimisen arvoisina, monet löytämistäni kotoutumisen tekijöistä ovat juuri edistäneet onnistuneen lopputuloksen saavuttamista.

Sitoutuminen ympäristön ja yhteiskunnan normeihin on vaikeaa, niin kauan kuin maahanmuuttaja tuntee itsensä ulkopuoliseksi (Räty 2002, 218). Kun maahanmuuttaja on saanut oleskeluluvan, hänen oletetaan sopeutuvan yhteiskuntaan. Työskentelyni turvapaikanhakijoiden kanssa vastaanottokeskuksessa vastaa hyvin omaa näkemystäni siitä, miten tavallinen suomalainen voi auttaa maahantulijoita kotoutumisessa ja sopeutumisessa. Omalla toiminnallaan kukin voi kertoa tulijoille Suomessa noudatettavista tavoista ja säännöistä yhdelle henkilölle kerrallaan keskustelemalla ja vastaamalla heidän kysymyksiinsä.

Yksilön kotoutumiseen liittyvistä merkityksellisiä tekijöitä voidaan jaotella sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Sisäisistä tekijöistä voidaan löytää maahanmuuttajan oma asenne kotoutumiseen ja pyrkimykseen liittyä yhteiskunnan jäseneksi tärkeänä osatekijänä. Ulkoisista tekijöistä ympäristöstä saatu tuki ja työn löytäminen ja työllistymiseen liittyvät asiat ovat merkityksellisiä tämän opinnäytetyön valossa. Työllistymisen parantamiseksi on Hyvinkäällä jo toimitettu. Hyvinkäällä on tänä vuonna aloitettu Osuma-hanke, jonka tavoitteena on löytää malli maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksien parantamiseen. Tämän hankkeen tavoitteena on luoda työkaluja maahanmuuttajien työelämään integroimiseksi, luoda verkostoja toimenpiteiden suunnittelemiseen, maahanmuuttajien osaamisen entistä parempi hyödyntäminen sekä

toiminta-alueen organisaatioiden informointi. (Hyria 2106.) Myös Väestöliiton työuramentointitoiminta kohdistaa tavoitteensa maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseen (Väestöliitto 2016). Tämän opinnäytetyön tuloksien perusteella myös ympäristöstä saatu tuki auttaa maahanmuuttajaa kotoutumaan. Tämän tuen antamisessa jokainen suomalainen voi olla mukana.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. 5.painos. Tampere: Vastapaino.

Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. Söderling, I. & Fågel, S.(toim.) Olemme muuttaneet: näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 37 - 52.

Alitolppa-Niitamo, A. 2010. Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset suhteet. (toim.) Teoksessa Martikainen, T. & Haikkola, L. Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 45 - 64.

Alitolppa-Niitamo, A., Kerkkänen, H., Lee, M., Novitsky, A., Säävälä, M. & Zandkarimi M. 2014. Puhutaan kotoutumisesta. Ryhmänohjaajan opas. Helsinki: Väestöliitto.

Berry, J. W. 1980. Acculturation as varieties of adaptation Teoksessa Padilla, A.M. (toim.) Acculturation: Theory, Models and Some new findings. Bulder, CO: Westview, 9-25.

Berry, J. W., Kim, U., Minde, T., & Mok, D. 1987. Comparative studies of acculturative stress. International Migration Review, 21, 491-511.

Eskola, J. 2007. 6 -8? (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. (toim.) Teoksessa Viinamäki L. & Saari E. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 32 - 46.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. (toim.) Teoksessa Valli R. & Aaltola J. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1.Jyväskylä: PS-Kustannus, 27 - 44.

Forsander, A. 2002. Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. Helsinki: Väestöliitto,Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 39. Väitöskirja.

Forsander, A. & Ekholm E. 2001. Maahanmuuttajat ja työ. Teoksessa Forsander, A., Ekholm, E., Hautaniemi, P., Ali, A., Alitolppa-Niitamo, A, Kyntäjä, E. & Cuong, N.Q. (toim.) Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Helsinki: Palmenia-kustannus, 57 - 82.

Heikkinen, S. 2012. Ikääntyvän maahanmuuttajan arki kolmen sukupolven kuvaamana. Gerontologia 26 (1). 2012.

Heikkinen, S. 2015. Arki uudessa kotimaassa. Entisestä Neuvostoliitosta Suomeen iäkkäinä muuttaneiden arki, sosiaaliset suhteet ja kotoutuminen. Tampere: Tampereen yliopisto.

Henkilötietolaki (523/1999).

Himanen, M. & Könönen, J. 2010. Maahanmuuttopoliittinen sanasto. Helsinki: Like Kustannus.

Hirsjärvi, S. & Hurme H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Huttunen, H., Campello, K., Rahkema, K., Saloranta, A., Grossett, O., Laine, H., Abbey, P., Teiss, K., Sinkkonen, P., Hallikainen, M., Jakupovic, N., Lampelto, R., Guibert, M., Pekkala, H., Karinen, R., Kallio, O. & Vuorinen, R. 2014. Oikeilla neuvoilla oikeaan paikkaan. Suosituksia ja hyviä käytäntöjä maahanmuuttajien neuvonnan kehittämiseen. Työ- ja yrittäjyys 5/2014. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Jaakkola, M. 2009. Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta: asennemuutokset 1987-2007. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K. & Vesala, T. 2002. Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus Kirja.

Juuso-Silvennoinen, L. 2010. Pohjois-Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttaja-asiakkaiden kotoutuminen ja kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuus vuosina 2008 ja 2009. Opinnäytetyö (YAMK). Laurea ammattikorkeakoulu. Hyvinkää.

Koivumäki, K. & Oinonen, T. 2013. Maahanmuuttajien ohjaus työ- ja elinkeinotoimistoissa. (toim.) Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-Kustannus, 356 - 364.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.

Liebkind, K. (toim.) 1994. Maahanmuuttajat - kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus..

Liebkind, K. (toim.) 2001. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus.

Mattila, M. & Björklund, K. 2013. Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta - Närpiön malli maahanmuuttajien kotouttamisessa. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Metsämuuronen, J. 2001. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp Ky.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.

Miles, M.B. & Huberman, A.M. 1994. Qualitative data analysis. 2.painos. California: Sage Publications, Inc.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Novitsky, A. & Alitolppa-Niitamo, A. 2012. Kotoutujan roolipaletti - toimintamalli maahanmuuttotyöhön. Helsinki: Väestöliitto.

Phillips, A. 2009. Multiculturalism without Culture. Princeton & Oxford: Princeton University Press.

Pietilä, I. 2010. Intercultural Adaptation as a Dialogical Learning Process. Motivational factors among the short-term and long-term migrants. Tampereen Yliopisto. Väitöskirja.

Puuronen, V. 2011. Rasistinen Suomi. Helsinki: Gaudeamus.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen M. 2014. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9 - 36.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Saukkonen, P. 2013. Erilaisuuksien Suomi: vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus.

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 63 - 77.

Sen, A. 2009. *Identiteetti ja väkivalta*. Helsinki: Basam books.

Suurpää, L. 2002. *Eriaisuuden hierarkiat. Suomalaisia käsityksiä maahanmuuttajista, suvaitsevaisuudesta ja rasismista*. Helsinki: Yliopistopaino.

Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V-M. 2007. *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Söderqvist, M. 2006. Työnantajien näkemyksiä ulkomaalaisista työpaikoilla. Teoksessa Martikainen, T. (toim.) *Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 278 - 293.

Talvi, S.J.A. 2014. *Uudet juuret Suomessa*. Kouvola: Monikulttuurikeskus Saaga.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. 5 p. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Ulkomaalaislaki 301/2004.

Wahlström, R. 1998. Kohti suvaitsevaisuutta. Teoksessa Pitkänen, P. (toim.) *Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen*. Helsinki: Edita, 97 - 105.

Ward, C. 1996 *Acculturation*. Teoksessa Landis D. & Bhagat, B. *Handbook in intercultural training*. 2. p. Newbury Park, CAS Sage.

Varjonen, S. 2013. Ulkopuolinen vai osallistuja? Identiteetit ja integraatio maahanmuuttajien elämäntarinoissa. Helsinki: Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisu 2013:13.

VATT-työryhmä. 2014. *Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen. VATT-analyysi 1-2014*. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.

Viren, L., Telkki, H. & Voutilainen S. 2011. Tuen ja kohtaan maahanmuuttajanaisia. Työ- ja elinkeinoministeriö. Euroopan sosiaalirahasto.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.

Sähköiset lähteet

Eilo, H. 2016. Eettiset periaatteet. Viitattu 5.7.2016. Tampereen Yliopisto. <http://www.uta.fi/tutkimus/etiikka/periaatteet.html>.

Edupoli 2011. Moty. Monikulttuurisuus työyhteisössä-projekti. Kotoutuminen. Viitattu 12.12.2015. <http://estudio.edupoli.fi/moty/index.asp?bid=111&book=MoTy&id=718&kat=K%C3%A4sitteet&sid=&sub=&title=3117>.

Hyria. 2016. Osuma - maahanmuuttajien osaaminen ja työllistymispolut näkyviksi. Viitattu 30.9.2016. <http://www.hyria.fi/projektit/yhteiskuntavastuuhankkeet/osuma>.

Hyvinkään kaupunki 2007. *Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma v. 2007*.

Hyvinkään kaupunki 2013. *Hyvinkään kaupungin kotouttamisohjelma 2013-2016*. Viitattu 12.12.2015. http://www.hyvinkaa.fi/globalassets/sosiaali--ja-terveys/maahanmuuttajapalvelut/liitteet/kotouttamisohjelma_hyvinkaa.pdf.

Kansainvälinen pakolaissopimus. 2016. Viitattu 23.9.2016. Kotouttaminen. Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. <http://www.kotouttaminen.fi/index.phtml?s=5516>.

Kotouttaminen. 2016. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 19.7.2016. <http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen>.

Kotoutumislaki ohjaa kotouttamista. 2015. Viitattu 25.11.2015. Työ- ja elinkeinoministeriö 2015. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taus-taa/kotoutumislaki_ohjaa_kotouttamista.

Kotouttamistyön taustaa. 2015. Viitattu 6.12.2015. Työ- ja elinkeinoministeriö 2015. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taus-taa/kes-keiset_kasitteet.

Maahanmuuttovirasto. 2015. Turvapaikka Suomesta. Viitattu 12.11.2015. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta.

Opetushallitus 2016. Maahanmuutto horjuttaa minäkuvaa. Viitattu 6.10.2016. http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus/monikulttuurin_koulu/kulttuurien_valinen_viestinta/maahanmuutto_horjuttaa_minakuvaa.

Pakolaisneuvonta ry. 2016. 10 väitettä ja faktaa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista. Viitattu 19.7.2016. http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=90&lang=suo.

Pakolaisten vastaanotto. 2016 Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 7.8.2016. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/pakolaisten_vastaanotto/kiintiopakolaiset.

Suokonautio J. 2008. Palapelin palat paikoilleen. Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 12.11.2015. <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=bb69a16a-ef16-44cd-9785-80b858f9b384>.

Tunnisteellisuus ja anonymisointi. 2016. Aineistonhallinnan käsikirja. Viitattu 5.7.2016. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi.html>.

Turvapaikka- ja pakolaistilastot. 2016. Maahanmuuttovirasto. Viitattu 14.8.2016. http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot.

UNHCR 2016. Global Trends. Forced Displacement in 2015. Viitattu 5.8.2016. <https://s3.amazonaws.com/unhcrsharedmedia/2016/2016-06-20-global-trends/2016-06-14-Global-Trends-2015.pdf>.

Väestöliitto. 2016. Mentorointi. Viitattu 30.9.2016. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/womento/>.

Yle. 2015. Yle Uutiset. Turvapaikanhakijat. Tiesitkö näitä? Yhdeksän syytä miksi pakolaiset ovat liikkeellä juuri nyt. Viitattu 25.11.2015. http://yle.fi/uutiset/tiesitko_naita_yhdeksan_syyta_miksi_pakolaiset_ovat_liikkeella_juuri_nyt/8294377.

Kuviot

Kuvio 1: Akkulturaatiostrategiat Berryn mallin mukaan (Berry 1980)	11
--	----

Liitteet

Liite 1 Haastattelun sisältö.....	43
Liite 2 Abstrahointi	45
Liite 3 Suostumuslomake	48
Liite 4 Tarjotut palvelut sosiaalitoimistosta	50

Liite 1 Haastattelun sisältö

Tausta

1. Ikä ja sukupuoli
2. Kerro jotain itsestäsi
3. Mitä tiesit Suomesta, ennen tänne tuloa?
4. Olivatko ennakkokäsitykset oikeita/vääriä?
5. Muistatko mitä ajattelit ja mitä tunsit kun tiesit tulevasi Suomeen? Miten ajattelet Suomesta nyt?

Hyvinkää

6. Mitä mieltä olet Hyvinkäästä asuinpaikkana?
7. Mitä pidät säästä ja ilmastosta täällä?
8. Minkälainen on tavallinen päiväsi? Mitä siihen kuuluu?
9. Kuinka asioiden hoitaminen sujuu? (esimerkiksi koulun käyminen, kaupassa asiointi)
10. Keitä tapaavat päivän mittaan? Soitatko joillekin henkilöille? Miten sovit tapaamisesta? Käykö sinulla vieraita?
11. Onko sinulla suomalaisia ystäviä/tuttavia? Mitä teet heidän kanssaan?
12. Onko sinulla harrastuksia kodin ulkopuolella?
13. Minkälaista apua olet saanut? Kuuluuko arkeesi palveluja, joita Hyvinkään kaupunki on järjestänyt?
14. Mitä muita palveluja olet käyttänyt?
15. Miten sinua autettiin alussa, kun tulit Hyvinkäälle ja mitä apuja saat nyt?
16. Mitkä asiat ovat auttaneet arjen toiminnoissa?
17. Onko jotain mitä haluaisit pystyä tekemään täällä, mutta et pysty? Onko jokin asia hankala ja vaivaa sinua?
18. Mitkä asiat tuottavat eniten vaikeuksia?
19. Mitkä asiat ovat alusta asti sujuneet hyvin?

Kulttuuri/Etnisen identiteetin säilyttäminen

20. Oletko ollut kielikurssilla? Onko suomen kieli vaikeaa?
21. Millainen on tämänhetkinen kielitaitosi?
22. Oletko käyttänyt tulkkia? Tulkaako joku perheenjäsen/ystävä sinulle?
23. Oletko pystynyt ylläpitämään tapoja tai tottumuksia (mitä suomalaiset eivät tee) täällä asuessasi?
24. Oletko ottanut suomalaisia tapoja arkeesi?
25. Oletko tutustunut suomalaiseen kulttuuriin, tapoihin, ruokiin? Onko se mielestäsi tärkeää?

26. Mikä on sinusta suomalaisuutta? Kerro esimerkkejä. Millaiselta ne asiat tuntuvat? Miltä suomalainen ruoka maistuu?

Suomalaisten suhtautuminen

27. Kuinka hyvinkääläiset ovat ottaneet vastaan? Naapurit?
28. Onko suomalaisten suhtautuminen muuttunut näiden vuosien aikana?
29. Mitkä asiat ilahduttavat eniten täällä asumisessa? Millainen on hyvä päivä?
30. Mitä haluaisit muuttaa? Mitä toivoisit olevan erilaista? Mitä asioita toivot tulevaisuudelta elämääsi?
31. Oletko tyytyväinen tällä hetkellä elämääsi?

Liite 2 Abstrahointi

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
	Omat henkiset ominaisuudet
Kielitaidosta johtuvat tekijät	
Omasta/perheen tilanteesta/asenteesta johtuvat tekijät Kiitollisuus/oma asenne saatuun apuun Oma henkinen tilanne Omat keinot selviytyä alakuloisuudesta tai yksinäisyydestä Oma asenne elämään	
	Oma fyysinen hyvinvointi
Liikunta	
Sairaudet	
	Omat tulevaisuudensuunnitelmat
Tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvät tekijät/omat	
Ennako-odotuksista johtuneet tekijät	
	Oma aktiivisuus
Harrastustoimintaan osallistuminen	
Oma asenne sopeutumisen edistämiseksi Osallistuminen yhteiskunnan toimintaan Oma aktiivisuus solmia ystävyysuhteita Oma asenne opiskeluun Sopeutuminen Suomen ajanlaskuun Suhtautuminen tarjottuun apuun	
	Ympäristön henkinen tuki

Henkinen tuki muualta	
Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin	
	Ympäristön sosiaalinen tuki
Sosiaalisista kontakteista johtuvat tekijät	
	Ympäristön fyysinen tuki
Ympäristöstä johtuvat tekijät Samaa kansalaisuutta olevien/perheenjäsenten apu Uudet tavat, erilaisesta kulttuurista johtuvat tekijät	
	Ympäristön yhteiskunnallinen tuki
Tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvät tekijät/ulkoiset	
Yhteiskunnan/kaupungin tarjoama apu	

Liite 3 Suostumuslomake

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Opinnäytetyö:

Pakolaisten kotoutuminen Hyvinkäälle

Opinnäytetyön tekijä:

Ritva Moisio

Oppilaitos:

Laurean ammattikorkeakoulu Hyvinkää

Tutkimuksen sisältö:

Opinnäytetyön aineisto kerätään haastattelulla. Tutkimuksen sisällöksi muodostuu haastattelujen avulla kerätty aineisto, jonka avulla tutkitaan pakolaisten kotoutumisen edistymistä. Tutkimuskysymyksenä on: Miten Hyvinkäälle saapuneiden pakolaisten kotoutuminen on edennyt ja mitkä tekijät ovat olleet merkityksellisiä kotoutumisen kannalta tänä aikana? Tutkimuksen aikana pyritään saamaan selville kotoutumisen prosessiin liittyviä tekijöitä. Tutkimuksella ei tähdätä kohderyhmän kotoutumisen onnistumisen tai epäonnistumisen määrittelyyn, vaan selvitetään missä vaiheessa heidän prosessinsa on tällä hetkellä ja mitkä asiat ovat olleet prosessin aikana merkityksellisiä.

Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden kannalta tutkimuksessa tulee erittäin tarkoin pitää huolta siitä, että haastateltavat varmasti ymmärtävät miksi heitä haastatellaan ja mihin tarkoitukseen tutkimustuloksia tullaan käyttämään. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa ilmi itse tuloksissa ja tutkimusaineisto hävitetään sen jälkeen, kun tutkimus on valmis. Haastateltavien profiili tutkimuksessa kuvataan väljästi, jotta henkilöllisyyttä ei olisi mahdollista tunnistaa.

SUOSTUMUSLOMAKE

Olen osallistunut tähän haastattelututkimukseen vapaaehtoisesti. Minulle on kerrottu, mitä opinnäytetyössä tutkitaan. Tiedän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja maksutonta. Tutkimuksen missään vaiheessa henkilöllisyyteni ei paljastu ja haastatteluaineistoa käytetään vain tässä tutkimuksessa, minkä jälkeen se hävitetään. Suostun haastateltavaksi ja haastattelun nauhoitukseen. Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa. Valmis tutkimus tallennetaan ammattikorkeakoulujen Theseus-tietokantaan.

Päiväys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 4 Tarjotut palvelut sosiaalitoimistosta

Haastateltaville henkilöille tarjotut palvelut sosiaalitoimistosta:

- 1.lähetetty maksusitoumus apteekkiin,
- 2.varattu aika lääkärille tai sairaanhoitajalle,
- 3.asiakastapaaminen,
- 4.oltu yhteydessä TE-toimistoon asiakkaan tilanteen vuoksi,
- 5.neuvottu miten haetaan toimeentulotukea,
- 6.lähetetty asiakkaalle ohjeita työnhaun uusimisesta,
- 7.kerrottu mahdollisuudesta osallistua kielikurssille,
- 8.suositteltu osallistumista kansainvälisen kerhon toimintaan,
- 9.suositteltu osallistumista Hyvinkään Opiston maahanmuuttajakurssille,
- 10.ohjattu perheenyhdistämiseen liittyvän hakemuksen tekemisessä,
- 11.oltu yhteydessä Kelaan asiakkaan hävinneiden asiakirjojen osalta,
- 12.ohjattu uuden asuntohakemuksen täyttämässä,
- 13.myönnetty toimeentulotukea tai maksettu asunnon vuokra, terveydenhoitokuluja tai sähkölasku kotiutumisen alkuvaiheessa,
- 14.hankittu liinavaatteita, patjoja, hygieniatuotteita, siivous- ja ruokailuvälineitä asiakkaan asuntoon Suomeen muuton yhteydessä,
- 15.tilattu passivalokuvat ja henkilökortti,
- 16.käytetty asiakas päivystävällä lääkärillä,
- 17.hankittu tv-lupa,
- 18.viety asiakas laboratoriokokeisiin terveyskeskukseen, 8
- 19.annettu Migrin yhteystiedot asiakkaalle,
- 20.annettu neuvontaa ja toimintaohjeita tulkin välityksellä perheenyhdistämishohjelmasta,
- 21.oltu yhteydessä Migriin perheenjäsenen tulosta Suomeen,
- 22.varattu TE-toimistosta aika kotoutumissuunnitelman tekoon,
- 23.kirje lähetetty asiakkaalle, jossa kehoitetaan työmarkkinahakemuksen tekoon,
- 24.neuvottu asiakasta mitä tukia hänen on mahdollista hakea, kun kotoutumisaika loppuu,
- 25.soitettu asiakkaan kanssa yhdessä Kelaan,
- 26.toimeentulotukeen liittyvien laskelmien teko.